

Tajništvo organov samoupravljanja

Junijska seja poslovnega sveta sozd Mercator

Seja poslovnega sveta je bila 27. junija 1980 v Ljubljani. Prisotni poslovodni organi TOZD in DO so obravnavali naslednje aktualne teme:

- poročilo komisije za racionalno pripravo in izvajanje investicijske izgradnje,
- poročilo komisije za usklajevanje investicijskih načrtov za obdobje 1981-85,
- delovni osnutek samoupravnega sporazuma o trajnem poslovnem sodelovanju in združenju dela in sredstev med organizacijami na debelo in drobno v sestavi SOZD Mercator,
- poročilo o delu Studia za ekonomsko propagando,
- predlog sporazuma o enotnem nastopanju na sejmih in razstavah,
- poročila o sovlaganjih v Cementarno Trbovlje, Tovarno morske soli v Portorožu in Tovarno čokolade v Lescah,
- poročilo delovne skupine za pripravo organizacije zunanjetrgovinske dejavnosti v SOZD,
- tekoča vprašanja poslovanja v zvezi z uresničevanjem gospodarske stabilizacije.

Gradimo racionalno, ekonomično?

Po ugotovitvah strokovne komisije, ne. Prav tako tudi ne po mnenju prisotnih. Zato tudi zaključek, da je potrebno na ravni SOZD pripraviti dokument, ki bo zavezoval vse investitorje k upoštevanju dogovorjenih standardov pri izgradnji novih objektov.

Dosežena je vmesna stopnja usklajevanja investicijskih načrtov za obdobje 1981-1985

Direktorica Mercator - Interne banke je poročala o delu delovne skupine za usklajevanje investicijskih

skih načrtov za obdobje 1981-1985. Pri tem je poudarila, da dosežena uskladitev pomeni le vmesno stopnjo usklajevanja, saj bo pred dokončno določitvijo obsega investicijskih naložb potrebno upoštevati tako morebitne izpade virov sredstev kot tudi morebitne nove, dodatne vire.

Delovni osnutek sporazuma pripravljen

O vsebini osnutka prisotni niso razpravljali, temveč so sprejeli sklep, da so vse TOZD oziroma DO dolžne poslati svoje pripombe, predloge za spremembe in dopolnitve delovni skupini, ki jo je za pripravo predloga imenoval delavski svet SOZD, od 15. VIII. 1980.

Iz poročila in analize Studia za ekonomsko propagando je razvidno, da se še vedno obnašamo neenotno, nedisciplinirano in neodgovorno, kadar gre za uporabo in predstavitev firme, ki ji pripadamo. Malomarnost in nedoslednost pri uporabi oznak firme in drugih enotno oblikovanih materialov škoduje ugledu SOZD. Ali bo sporazum o enotnem nastopanju na sejmih in razstavah pomagal uveljaviti uporabo enotnega oblikovanja?

Sovlaganje v tovarno soli še ni sklenjeno

M-Rožnik, TOZD Gradišče Trebnje, MIP TOZD Maloprodaja in Veleprodaja Ptuj in M-KZ Cerknica še niso ničesar sklenile glede sovlaganja v izgradnjo tovarne morske soli v Portorožu. Svojo odločitev morajo sporočiti komer-

Z junijske seje poslovnega sveta SOZD. Foto Jože Rozman

cialnemu sektorju SOZD do 31. avgusta 1980.

Zaradi spremenjene finančne konstrukcije investicije v Cementarni Trbovlje se vsa nadaljnja aktivnost SOZD Mercator v zvezi s sovlaganjem ustavi.

Načelno so vse določene trgovske organizacije na debelo sprejele predlog o sovlaganju v rekonstrukcijo Tovarne čokolade Lesce.

Kako dobro gospodariti in ravnati v skladu s predpisi

Tema vprašanjema je bil namenjen največji del razprave o problemih poslovanja v zvezi z uresničevanjem gospodarske stabilizacije. Razprava je pokazala, da zgolj z administrativnimi ukrepi ter administrativnim poseganjem v pogoje pridobivanja dohodka gospodarske uralitve ne bomo dosegli. Istočasno pa različna stališča upravnih organov, pristojnih za nadzor nad izvajanjem sprejetih ukrepov, vnašajo zmedo v ravnanje oziroma obnašanje organizacij združenega dela. Del razprave se je nanašal tudi na problem oskrbe prebivalstva z osnovnimi življenjskimi artikli. Prisotni so bili seznanjeni z ukrepi Republiškega komiteja za tržišče in cene, namenjenih odpravi pomanjkanja nekaterih vrst blaga.

Delovna skupina za pripravo organizacije zunanjetrgovinske de-

javnosti na ravni SOZD je v svojem poročilu opozorila na stanje, v katerem so trenutno OZD, ki se v SOZD ukvarjajo z uvozno in izvozno dejavnostjo. Delovna skupina priporoča oziroma predlaga sklic vseh članov Samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino, kjer bi se dogovorili o združevanju pravic iz

izvoza, pravočasnemu združevanju in odstopanju omenjenih pravic, ustanovitvi devizne arbitraže ter določitvi interne stimulacije izvoza. Vsi pa se moramo zavedati, da v teh zaostrenih razmerah pridobivanja deviznih sredstev lahko računamo le na medsebojno dogovarjanje in prelivanje deviznih sredstev.

Vesna Bleiweis

Mercator

GLASILO DELAVCEV IN ZDRUŽENIH KMETOV

LETO XVII

Ljubljana, julij 1980

št. 7

Skupni sestanek komunistov

Center za obveščanje

Dopustiti svobodno dogovarjanje

V času razprav pred zadnjo sejo CK zveze komunistov Slovenije je bil sklican na pobudo občinskega komiteja ZK Ljubljana Vič-Rudnik skupni sestanek komunistov iz osnovne organizacije TOZD Grosist in osnovne organizacije Delovne skupnosti in Interne banke SOZD Mercator. Obravnavali so problematiko urejanja dohodkovnih odnosov in uresničevanje stabilizacijskih ukrepov.

Kakor je uvodoma poudaril sekretar OOKK Vinko Ravbar, problematika zadeva prav TOZD Grosist, ki je v bistvu organizator povezovanja trgovine s proizvodnjo, prav tako pa tudi Delovno skupnost SOZD, ki je pooblaščenca za sklepanje samoupravnih sporazumov za urejanje dohodkovnih odnosov. Tako sekretar kakor drugi udeleženci v razpravi so poudarili, da čas za obravnavo problematike dohodkovnih odnosov ni ravno najprimernejši, saj je urejanje teh odnosov v bistvu blokirano zaradi administrativnih omejitev.

Za poročanje o dosežkih Mercatorja pri povezovanju trgovine in proizvodnje in za kritično oceno sedanjega položaja je bil povabljen direktor komercialnega sektorja sozda, Franc Prvinšek. Njegov prispevek k razpravi objavljamo v skrajšani obliki v tej številki »Mercatorja«.

Za poročevalca o uresničevanju stabilizacijskih ukrepov je bil povabljen direktor tozda Grosist v Ljubljani, Konrad Sintler.

Razprava

V razpravi so sodelovali sekretarja Ravbar in Zaletelj ter Konrad Sintler, Franc Prvinšek, Draga Vaupotič, Karel Nevečni, Samo Dostal, Franc Mihelič, Miran Goslar, Vukadin Nedeljković in Dušan Mole.

Ugotovljeno je bilo, da je sozd Mercator na področju urejanja dohodkovnih odnosov dosegel, kar je v danih pogojih mogoče, niso pa vsi samoupravni porazumi dokončno tehnično izpeljani. Poudarjena je bila tudi potreba po širši

publiciteti podatkov o organizacijah, s katerimi posluje, predvsem vpogledi v zaključne račune. Izkušnje so pokazale, da ni problem sprejeti sporazum. Zatičanje se začne pri izvajanju.

Razprava je načela tudi izvajanje delitve skupnega dohodka, ki nastaja iz sovlaganj. Sporazum o sovlaganjih je bil sprejet v letu 1979, vendar doslej ni bilo mogoče spremljati efektov sovlaganj. Ti se bodo pokazali ob zaključnem računu za leto 1980. Vsak toz, sovlagatelj, bo v ustreznem sorazmerju udeležen pri delitvi ustvar-

jenega dohodka. Tehnično se zadeve vlečejo, kar po več mesecev ne pride do računskega zaključka investicije.

Razprava se je zadržala tudi ob načrtovani novi samoupravni organiziranosti organizacij v sestavi sozda Mercator, ki naj bi bila postopoma izpeljana v prvih dveh letih prihodnjega srednjeročnega obdobja razvoja. Pričakujemo lahko, da bomo z uskladitvijo samoupravne organiziranosti in tehnološke organiziranosti bolj pravično uredili tudi dohodkovne odnose.

Ob dnevu borca je Mercator - Jelša odprl v Zagorju na Kozjanskem novo trgovino v hiši, kjer je bil v letu 1944 sedež pokrajinskega komiteja ZKS in odbora OF za Kozjansko. Več na strani 10. Foto Jaro Novak

Zvestoba pomeni socialno varnost

Velik poudarek je razprava namenila našim notranjim odnosom v Mercatorju. Največji problemi, ki nastajajo, nastajajo zaradi tozovske samozaverovanosti v lastni dohodek. Ker sredstva združujemo, je to nerazumljivo. Glede na družbeni značaj dohodka bi nam moralo biti zanemarljivo, ali dohodek nastaja pri grosistu ali pri detajlistu, ker združujemo akumulacijo - seveda s pogojem, da je delavcu zagotovljen osebni dohodek in vse pripadajoče. Znotraj firme s tem ne bi smeli imeti problemov. Detajlist bi moral biti stimuliran, da bo kupoval od domačega grosista. Res je, da bi bil večkrat v boljšem položaju, ko bi bil detajlist manj zvest, toda njegovo zvestobo mora grosist plačati, kajti to je garancija za socialno varnost vsakogar v tej organizaciji.

Pri tem ko je bila razprava osredotočena predvsem na opisano problematiko pa so se udeleženci sestanka komunistov iz tozda Grosist in Delovne skupnosti SOZD dotaknili še nekaterih problemov, ki so sestavni del medsebojnih odnosov. Grosisti očitajo, da je oskrba trgovin (oziroma naročila) preveč kompanjska. Izvedenci v transportu so ugotovili tudi takšne anomalije, da pri novo projektiranih trgovinah dostavni prostor ni prirejen tudi za velike tovarnjake, da torej zahteve transporta niso bile upoštevane. Ugotovljeno je bilo tudi, da so poslovodje pri nabavah preveč odvisni od ravni sebe oziroma od osebnih ocen in predpostavk. Premalo se izkorišča mehanografska obdelava podatkov in kazalci, ki bi pocenili stroške pri oskrbi in bi jo izboljšali.

Pozivi k enotnosti vse češči

Čeravno je bila izrečena v sklepnem delu razprave, ni najmanj važna ugotovitev potrebe po bolj pogostnem sestajanju vseh komunistov v okviru Mercatorja. Vse bolj se kaže nujnost, da bi se problemi identificirali v okviru koordiniranih stališč komunistov, kar bi vodilo do bolj kvalificiranega odločanja tudi v mirkoorganizmu sozda. V prid družbeni koristi bi morali oživiti nekdanje sestajanje komunistov.

Pod drobnogledom

Franč Prvinšek – poročilo za sejo ZK

Dohodkovno povezovanje proizvodnih in trgovskih organizacij v SOZD-u Mercator

Dejavnost za vzpostavljane novih družbenoekonomskih odnosov med proizvodnimi organizacijami, s katerimi trajno poslovno sodelujemo, in trgovskimi organizacijami, združenimi v SOZD MERCATOR, ki nabavljajo in prodajajo blago proizvodnih organizacij, poteka že od leta 1975.

Samoupravni sporazum o trajnem poslovnem sodelovanju ter združevanju dela in sredstev med trgovskimi organizacijami v SOZD MERCATOR ter proizvodnimi organizacijami je sprejelo preko 270 proizvodnih organizacij, s katerimi trajno poslovno sodelujemo, tako da imamo v SOZD MERCATOR preko 70% poslovnih odnosov s proizvodnjo urejenih na osnovi omenjenega samoupravnega sporazuma.

S samoupravnimi sporazumi o trajnem poslovnem sodelovanju proizvodnim organizacijam predvsem zagotavljamo trajne poslovne odnose, skupno načrtujemo proizvodnjo in plasman blaga, na skupnih in enotnih osnovah in merilih ugotavljanja ter skupno nosimo tveganje, ki nastane v medsebojnem poslovanju. Ne glede na to, da zakon o združenem delu ter osnutek zakona o obveznem povezovanju proizvodnje in trgovine obvezujeta le zunanjo trgovino in trgovino na debelo za trajno poslovno povezavo s proizvodnjo, samo v SOZD MERCATOR s sporazumi vzpostavili trajne poslovne odnose tudi z nekaterimi večjimi proizvodnimi organizacijami, ki dobavljajo blago direktno v trgovino na drobno (n. pr.: kruh, mleko, konfekcija itd.).

Poslovni odnosi s proizvodnimi organizacijami v sestavi SOZD MERCATOR so na osnovi sporazuma urejeni pod enakopravnimi pogoji kot za proizvodne organizacije, ki niso združene v okviru SOZD MERCATOR.

Dohodkovno povezovanje s proizvodnimi organizacijami po pogojih sporazuma poteka v SOZD MERCATOR v dveh fazah, in sicer dohodkovna povezava trgovine na debelo in delno trgovine na drobno v neposrednih poslovnih odnosih s proizvodnimi organizacijami ter v drugi fazi nadaljevanje dohodkovnih odnosov med trgovino na debelo ter trgovino na drobno v sestavi SOZD MERCA-

TOR, ko trgovina na debelo na osnovi neposrednih odnosov s proizvodnjo dobavlja blago trgovini na drobno za prodajo končnemu potrošniku ter tako ustvarjajo skupen prihodek.

Na osnovi samoupravnega sporazuma o trajnem poslovnem sodelovanju kvantificiramo poslovne ekonomske odnose s proizvodnimi organizacijami s skupnimi proizvodno prodajnimi plani. S skupnimi proizvodno prodajnimi plani proizvodnim organizacijam zagotavljamo čvrstejšo poslovne odnose, saj gre za skupaj dogovorjeno proizvodnjo, tako da proizvodnja na osnovi dogovorjenih količin proizvajajo za znanega kupca, ter enakopravno prevzemamo razlike, ki izhajajo iz tako skupno dogovorjene proizvodnje in prodaje. Na osnovi kalkulacij o vloženem delu in sredstvih v posameznem proizvod oziroma v skupino proizvodov ugotavljamo višino planskih deležev, ki pripadajo proizvodnim oziroma trgovskim organizacijam v skupnem prihodku. Dejanski delež oziroma višina razporejenega skupnega prihodka pa je seveda zavisita od tega, če sta proizvodnja in trgovina tudi dejansko realizirali planske prvine iz skupnega poslovanja.

Novi družbeno ekonomski odnosi, ki smo jih opredelili v samoupravnih sporazumih s proizvodnimi organizacijami, so seveda v poslovni praksi le delno uresničeni v smislu določil sporazuma, saj je vzpostavljane pravnih dohodkovnih odnosov dolgotrajen proces.

Novi odnosi se ugodno odražajo predvsem v tem, da smo s trajnimi poslovnimi odnosi s proizvodnimi organizacijami v večji meri odpravili samodejno delovanje trga, da s skupnim načrtovanjem proizvodnje in prometa proizvodnja proizvajajo za znanega kupca, kar zagotavlja boljšo preskrbljenost trga in zmanjšuje poslovno tveganje ter da na osnovi skupnih kalkulacij ugotavljamo reprodukcijsko ceno tako proizvodnje kakor trgovine za posamezen proizvod oziroma skupino proizvodov, ki nam služi kot podlaga za nadaljnje urejanje dohodkovnih odnosov in razporejanje skupnega prihodka v skladu z vloženim delom in sredstvi.

Na hitrejše vzpostavljane optimalnih dohodkovnih odnosov s proizvodnimi organizacijami pa zaviralno delujejo nekateri subjektivni in objektivni pogoji na trgu, ki se zlasti kažejo v naslednjem:

– v nezainteresiranosti nekaterih proizvodnih organizacij za

vzpostavljane novih odnosov, predvsem tistih, ki imajo monopol ali konjunkturalen položaj, ker si s kupoprodajnim odnosom zagotavljajo večji dohodek, medtem ko jih zakon ne obvezuje, da se dolžne povezovati s trgovino na trajnih osnovah;

– v pomanjkanju ustreznih knjigovodskih evidenc, ki bi služile v trgovinskih organizacijah kot osnova za razporejanje skupnega prihodka, kajti trgovina v odnosu zaradi širokega prodajnega programa ne more ugotavljati stroškovnih elementov za vsak posamezen proizvod oziroma enoto proizvoda, tako da so pri sedanjih knjigovodskih evidenci stroškovni elementi izračunljivi le na enoto vrednosti;

– v velikem vplivu administrativnih ukrepov na področju cen in cenovnih odnosov, saj administrativni organi izven združenega dela odredajo, po kakšnih cenah bosta proizvodnja in trgovina realizirali skupen prihodek, ter celo administrativno določajo deleže, ki pripadajo proizvodnji in trgovini iz administrativno odrejenih cen, s čimer je vzpostavljane dohodkovnih odnosov omejeno na obrobne pogoje poslovanja;

– v neugodni blagovni strukturi prodajnega asortimana v maloprodajni mreži SOZD MERCATOR, saj imamo v naši blagovni strukturi cca 30% proizvodov širšega družbenega pomena za preskrbo občanov, kjer je zaradi depresivne politike cen in marž maloprodajna cena nižja od reprodukcijske cene tega blaga, ter vsled tega prihaja

do prelihanja dohodka iz prometa z drugimi blagovnimi skupinami, kar pa seveda definira prave dohodkovne odnose.

V dosedanjih prizadevanjih pri urejanju dohodkovnih odnosov se delež teh proizvodov v strukturi blaga postopoma znižuje, kar ugodno vpliva na odpravo neskladij v prelihanju dohodka iz ene v drugo blagovno skupino.

Za urejanje dohodkovnih odnosov med trgovino na debelo in drobno v SOZD MERCATOR je izdelan osnutek samoupravnega sporazuma o trajnem poslovnem sodelovanju in združevanju dela in sredstev med trgovskimi orga-

nizacijami na debelo in trgovskimi organizacijami na drobno v SOZD MERCATOR, katerega sprejem načrtujemo do konca tega leta, tako da bi s tem sporazumom urejali dohodkovne povezave v celotni reprodukcijski verigi, od proizvodnje do trgovine na malo. Razporejanje skupnega prihodka med organizacijami na debelo in drobno v SOZD MERCATOR za leto 1980 je urejeno v Resoluciji o razporeditvi skupnega prihodka med trgovino na debelo in drobno v SOZD MERCATOR, ki že temeljni na osnovah in merilih navedenega sporazuma ter so jo sprejeli samoupravni organi v mesecu juniju.

V pogojih gospodarske stabilizacije bomo morali povečati napore za hitrejše uveljavljanje dohodkovnih odnosov ob upoštevanju novih ukrepov ekonomske politike ter v danih ekonomskih pogojih v najvišji meri uveljaviti enakopraven položaj ter skladen razvoj proizvodnih organizacij, s katerimi trajno poslovno sodelujemo, ter trgovskih organizacij v SOZD MERCATOR.

Med oblike sodelovanja sodijo tudi občasne strokovne ekskurzije pri naših dobaviteljih. Posnetek je nastal v maju letos v Titovem Velesu. O tem več na strani 7.

Z obiska predstavnikov Mercatorja dobaviteljem v Valandovu. Tudi o tem berite na strani 7.

Predlogi Mercatorja

Združeno delo bi moralo biti bolj svobodno pri dogovarjanju o skupnem prihodku. V okviru nadzorovanih cen bi morali imeti trgovina in proizvodnja možnost urejati notranja razmerja. Samo to omogoča manj deformirana razmerja, medtem ko vmešavanje administracije nujno vodi do deformacij v dohodkovnih odnosih, ker so posamezni deli diskriminirani. Še vedno namreč vlada prepričanje, da je treba deleže trgovine zadrževati.

Če govorimo o dohodkovnih odnosih, to samo na sebi nič ne bo rešilo, dokler ne bomo spregovorili o pravih in nepravilnih. Pravilni so tisti, v katerih vsak udeleženec reprodukcijskega procesa dobi svoj sorazmerno pravični delež. Kako ga odmeriti, o tem še dolgo ne bomo fiksno dogovorjeni. Med obema partnerjema bo še dolgo borba za čim boljši delež.

Pomembnejši od procentov je drug vidik dohodkovnih odnosov oziroma sporazumevanja. Za mnoge proizvajalce je zelo pomembno, da imajo garantiran odkup določenega dela proizvodnje in da tu lahko računajo z določeno stopnjo razumljivosti.

Predstavnica tozda Grmada na posvetu

Darja Legiša – M-Rožnik, TOZD Grmada

V obveščanju naj se vključijo tozdi

Zveza sindikatov Slovenije Ljubljana Bežigrad je organiziral posvet urednikov internih glasil, organizatorjev obveščanja, novinarjev v OZD, članov DPO in tistih, ki so zadolženi za obveščanje.

Posvet je bil v sredo 2. julija 1980 v sejni sobi Družbenega centra Bežigrad. Udeležilo se ga je kar precej predstavnikov delovnih organizacij v občini Bežigrad, vendar je bilo že takoj na začetku ugotovljeno, da je premalo urednikov časopisov oziroma glasil oziroma tistih, ki se profesionalno ukvarjajo s pisanjem člankov in z obveščanjem.

Uvodno besedo na posvetu je imel predsednik občinskega sveta ZS Marko Kocjan.

Glavna tema razgovora so bila idejna izhodišča nalog družbenopolitičnih organizacij pri uresničevanju ekonomske stabilizacije in vloge internih glasil s poudarkom na novih ekonomskih ukrepih zveznega izvršnega sveta. Marko Kocjan je dejal, da je zmeraj v glasilih premalo poudarka na teh temah, da je v stabilizaciji in njenih ukrepih ter uresničevanju zastavljenih nalog potrebno bolj obširno pisati ter vzroke in krivice neuresničevanja stabilizacije jav-

no razkrinkati.

Opozaril nas je, da prihaja nov paket stabilizacijskih ukrepov, da moramo biti na to pripravljeni in o tem tudi pisati v svojih glasilih. Najbolj zanimive teme so se zmeraj dogodki znotraj kolektiva, ne pa pisanje o srečanjih in obiskih; tega je čedalje več in preveč. Premalo se piše o problemih v organizaciji, kjer smo zaposleni, premalo je pobud za boljše delovanje.

Akcijo »Tisoč delavcev-sodelavcev« ter dogovor o nadaljnjem sodelovanju komisije za obveščanje pri občinskem svetu zveze sindikatov z informatorji v organizacijah združenega dela pa nam je predstavil Herbert Savodnik, predsednik komisije za obveščanje in politično propagando.

Posvet, katerega sem se udeležila kot predstavnica TOZD Grmada, je bil tokrat bolj informativen, vsak je imel možnost vprašati, kar ga je zanimalo, ali če je bilo kaj nejasnega.

Napovedali so, da se za jesen pripravlja bolj strokovni seminar, na katerem se bo treba z vsoto resnostjo poprijeti z delom.

Kljub temu posvetu bo pri našem tozdu glede obveščanja ostalo nespremenjeno. Glede na to, da so naše poslovalnice trgovine z živili in da imamo približno sedemdeset objektov in da so raztreseni po občinah Bežigrada in Šiška, obveščanje in njegov način ne moreta biti drugačna. Svojega glasila ne moremo imeti, skupnih stikov in sestankov celotnega kolektiva tudi ne, zato poteka obveščanje preko zapisnikov, poročil, informacij in obvestil. Prav tako preko oglašnih desk sproti obveščamo delavce o najpomembnejših dogodkih in če so zainteresirani, so lahko o vsem sproti obveščeni.

O stabilizaciji in njenih ukrepih ter o načinu, kako se bomo čim bolj približali zastavljenim ciljem, smo precej pisali in tako mislimo tudi vnaprej.

Ob Tednu Beograda v Ljubljani

Povzetek razgovora v Mercatorju

Tozd ne more razvijati svojih zasnov sistema

Ob Tednu Beograda so bili gosti sozda Mercator in delovne organizacije Mercator – Rožnika predstavniški občine Novi Beograd. Med delovnimi srečanji so opredelili položaj in obveznosti Mercatorjevega tozda Veleblagovnica v Novem Beogradu in načelna izhodišča za nadaljnje naložbe Mercatorja v Beogradu oziroma republiki Srbiji.

Naši gosti v ponedeljek, 14. julija, in torek 15. julija 1980, so bili **Milan Komnenić**, predsednik skupščine občine Novi Beograd, **Stanoje Rakić**, predsednik izvršnega sveta Sob Novi Beograd, in **Milja Ranković**, sekretarka občinskega sveta ZSS Novi Beograd.

Pogovorov so se udeležili tudi predstavniki domicilne občine sozda Mercator, **France Martinec**, predsednik izvršnega sveta Sob

Ljubljana Vič-Rudnik, **Marija Veber**, podpredsednica Sob, in predsednik OK ZKS **Aleš Rueh**.

S strani sozda Mercator sta goste sprejela generalni direktor Milan Goslar in namestnik generalnega direktorja Vukadin Nedeljković, s strani M-Rožnika pa direktor delovne organizacije Edo Božić in predsednik KO sindikata SOZD, Franc Škof, ter direktor tozda Veleblagovnica Beograd, Ratko Pavlović.

Goste je posebej sprejel tudi predsednik SML, Marjan Rožič, v Ljubljani pa so si ogledali Mercatorjev blagovno-transportni center v gradnji.

Za izhodišče razgovora, katerega izhodišče je bila poslovna politika Mercatorja pri nastopanju izven Slovenije, je generalni direktor sozda Miran Goslar v obrih predstavil vsebinske in organizacijske razsežnosti sestavljene organizacije. V informaciji je izpostavil tiste vidike, ki bodo odločilni za prihodnjo srednjeročno naravnost poslovne politike sozda in prioritete v nadaljnjem razvoju.

Podčrtal je poseben značaj trgovske mreže Mercatorja. Kakor bi se sicer želeli razvijati v smeri organizacije gradnje veleblagovnic, imamo vendarle glavne obveznosti do preskrbe na področjih

kjer delujejo naše organizacije. Tako imamo veliko trgovin v odročnih krajih, ki niso rentabilne, vendar ni izgledov, da bi jih ukinili. Prihodnja orientacija sozda so vendarle večje naložbe, pri čemer so mali objekti s cca 300 m² površine že izjema.

Pogoji članstva v sozdu Mercator

Z ozirom na več odprtih zadev v odnosih tozda Veleblagovnica Beograd do sozda in do DO M-Rožnika je bilo razumljivo, da je generalni direktor v nadaljevanju poudaril tri imanentno skupne zadeve sozda, ki so med ostalimi jasno zapisane v samoupravnem sporazumu o združitvi in so **conditio sine qua non** za članstvo v sozdu.

Združevanje sredstev za investicije v sozdu Mercator je vzajemno. Kar je vključeno v srednjeročni plan, je skupni interes. Združevanje v višini približno polovice potenciala je resda breme za vsakoletna sredstva, vendarle hkrati pogoj za realizacijo investicij, za katere ni niti en tozd sposoben investirati sam. V bistvu združevanje sredstev pomeni premostitev, ker naj bi v srednjeročnem obdobju prišli na vrsto postopoma vsi, ki združujejo.

Skupna komercialna politika omogoča sklepanje dolgoročnih samoupravnih sporazumov s proizvajalci za potrebe vseh tozdov. Udeležba posameznih tozdov v obveznostih po teh sporazumih se razdeli na tozde s plani. V operativni komerciali so v okvirih sprejetih obveznosti tozdi samostojni.

Tretja pomembna skupna zadeva je skupno finančno poslovanje preko interne banke. Te tri zadeve so ogrode skupnega poslovanja in sozda Mercator bo še vnaprej insistiral na njih, poleg skupne zunanje trgovinske dejavnosti in enotne obdelave podatkov ter vzajemne solidarnosti.

Mercator in naložbe v drugih republikah

Po tej uvodni informaciji je generalni direktor prešel na obravnavo zadev z Veleblagovnico, z namenom, da bi na skupnem sestanku ugotovili stališča samega tozda v Beogradu kakor tudi občine Novi Beograd. Ugotovljeno je bilo, da na strani direktorja tozda gre za nerazumljivo stališče, ki moti notranje odnose v sozdu, zato je treba problem spraviti z dnevnega reda.

V razpravo so posegli tako pred-

sednik Sob Novi Beograd Milan Komnenić in predsednik IS Sob Stanoje Rakić, kakor tudi predsednik IS skupščine občine Ljubljana Vič-Rudnik France Martinec. Obravnavali so tudi nerealni predlog tozda Veleblagovnica za nove naložbe v prihodnjem srednjeročnem obdobju, pri čemer je generalni direktor sozda poudaril, da je smotno investirati le tam, kjer imamo **dejansko** podporo potrošnikov, kjer smo torej **nosilci osnovne oskrbe**. Razume se, da je nujno treba zgraditi skladišče za obstoječo blagovnico, saj gre tu za normalno reprodukcijo, in še kakšno samopostrežno v Novem Beogradu.

Težave mladega kolektiva

Ratko Pavlović, direktor tozda Veleblagovnica v Novem Beogradu je po uvodnih načelnih očitkih, da ni vzdržna unificiranost stališč v velikem sistemu, kakor je Mercator, in da bi moral biti pristop do posameznih tozdov diferenciran, predstavil tozd Veleblagovnico. Zgrajena je bila leta 1972, s površino 8 tisoč kv. metrov. Zaposluje okoli 300 delavcev, ki so lani ustvarili 45 starih milijard prometa. Štiri leta je blagovnica poslovale z izgubo, od leta 1977 pa pozitivno. Poudaril je težave tozda zaradi izoliranosti, ki je posledica oddaljenosti, težave zaradi nizkih osebnih dohodkov, pri čemer je kolektiv mlad in si šele ustvarja življenjske pogoje. Vsak problem se zaradi majhnega prostora, na katerem je zbran kolektiv, reflektira na vseh. Blagovnica kot samostojen tozd je drag sistem.

Beograd je odprt vsakomur

V nadaljevanju pogovora so se navzoči sporazumeli, da oblikujejo skupno komisijo, ki mora do 31. avgusta predlagati zaključke. Poudarjeno je bilo, da tozd znotraj sistema ne more razvijati **svojih** globalnih koncepcij, ker to nujno vodi v razvodenelost. Nujne pa so koncesije z obeh strani, ki jih je DO M-Rožnik že ponudila, podprl pa sozda.

Gostje so ob koncu poudarili, da je mesto Beograd odprto za vse, ki želijo sodelovati s sredstvi. Dajejo celo velike popuste pri komunalni ureditvi in možnosti za postavitev cenjenih montažnih objektov.

Predsednik IS Sob Novi Beograd je povabil predsednika IS Sob Ljubljana Vič-Rudnika, da vrne obisk in da se nadaljujejo razgovori za razvijanje sodelovanja v prihodnje.

Jaro Novak

Ob Tednu Beograda v Ljubljani so nas obiskali predstavniki skupščine občine Novi Beograd. Na dnevnem redu razgovorov so bili tudi problemi v odnosih z Veleblagovnico Beograd. Foto Jože Rozman

Usklajevanje zunanje trgovine domena sozdo

Jože Stritar – pomočnik generalnega direktorja za zunanjo trgovino

Zaostajamo pri planiranju ekonomskih odnosov s tujino

Že letos je usklajevanje zunanjetrgovinskih planov DO in TOZD, ki so združene v določeno SOZD, prenešeno na SOZD. Skratka, v ustreznih enotah SISEOT se posamezne SOZD udeležijo usklajevanja planov za svoje DO in TOZD z interno že vnaprej usklajenimi plani, ki praviloma ne smejo imeti negativnega salda. Njihove DO in TOZD so zategadelj po uskladitvi znotraj SOZD oproščene obveznosti neposrednega usklajevanja po ustreznih enotah SISEOT. Po predhodnih informacijah bo za prihodnje leto prišlo do reorganizacije SISEOT, med drugim tudi zaradi povečane vloge SOZD na področju ekonomskih odnosov s tujino, zlasti glede usklajevanja planov.

Treba je poudariti, da ima planiranje na področju zunanje trgovine znatno večjo težo kot v drugih domenah. Posledice zamud ali napak so neposredne in dokaj neprijetne. Že na prvem koraku pri postopku za zagotovitev uvoza mora SOZD predložiti dokumente o tem, da je pravočasno uskladila svoj zunanjetrgovinski plan v ustrezni enoti SISEOT. V nasprotnem primeru se s svojo zahtevo ne more pojaviti pri nobenem naslednjem samoupravnem in upravnem organu, katerega stališče je odločilno za določeni uvoz. To velja za vse OZD, ne glede na to, ali so devize ustvarile z lastnim izvozom blaga in storitev ali pa jih pridobile na drug način.

Brž ko je bila prva uskladitev zunanjetrgovinskih planov naložena SOZD, je Skupnost za zunanjo trgovino Mercator ustanovila delovno skupino za planiranje zunanjetrgovinske dejavnosti SOZD Mercator. Že ob ustanovitvi te skupine je bilo ugotovljeno, da je bila predmetna naloga tako za našo kot za nekatere druge SOZD

zadana prepozno za uskladitev plana 1980. To seveda ne pomeni, da ni treba kljub temu vlagati kar največje napore, da se izpolni čim večji del te naloge in da se ob tem temeljito pripravimo na skupno planiranje, usklajevanje in spremljanje realizacije planov zunanje trgovine za celotno SOZD v naslednjih letih. Sicer pa ni rečeno, da se ne bo kljub pozni odločitvi tudi za letos vztrajalo na uskladitvi teh planov najprej na ravni SOZD. v VII. enoti SISEOT (agroviljski kompleks), na primer, ne odstopajo od tega stališča in ukrepajo v smislu uporabe omenjenih sankcij za tiste SOZD, ki niso same uravnovesile svojih planov in se s tako usklajenim planom v imenu svojih DO in TOZD iz agroviljskega kompleksa udeležile usklajevanja v VII. enoti.

Naša delovna skupina za planiranje zunanje trgovine je zaradi večje zanesljivosti skušala zbrati potrebne podatke iz dveh virov: planske službe SISEOT in neposredno od naših DO in TOZD. Žal se nameravajo hkratno preverja-

nje ni posrečilo, ker je to gradivo v SISEOT bilo v računalniški obdelavi. Še bolj pa je v sedanji fazi delo ovirala ugotovitev, da številne naše DO in TOZD, člani SISEOT, pri planiranju niso upoštevale vseh planskih kazalcev, predvsem kar zadeva zagotovitev pravic za kritje planiranih uvozov.

Zaradi teh težav se je morala delovna skupina v dosedanjem delu omejiti na obravnavo izvoza in uvoznih potreb naših DO in TOZD, za katere so zbrani podatki razmeroma uporabljivi.

Skupno število naših DO in TOZD, članov raznih enot SISEOT, je 38. Da bi čimbolj nazorno prikazali, s čim moramo računati pri usklajevanju, je delovna skupina pripravila pregled, ki zajema podatke o izvozu in uvozu po delovnih organizacijah, članih SISEOT (14). Iz pregleda, ki ga je sicer treba obravnavati z omejenimi rezervami, je razvidno, da je posebno pozornost treba posvetiti naslednjim podatkom in ugotovitvam:

Prvič:

Planirani negativni saldo za letošnje leto je bistveno večji kot realizirani lani (–112 v primerjavi s –16 mil. din).

Pripominjamo pa, da je treba to ugotovitev obravnavati z veliko rezervo, ker zaradi pomanjkljivo izpolnjenih planskih obrazcev delovna skupina ni mogla upoštevati planske dinamike deviznih prilivov in odlivov ter že sklenjenih ali planiranih samoupravnih sporazumov o združevanju in odstopih deviznih pravic izven SOZD Mercator. Ti dejavniki lahko bistveno spremenijo končni saldo.

Drugič:

Planirani izvoz za lastni račun največjega našega izvoznika Mercator – Slovenija sadja je za 45% manjši kot lani (191 mil. din letos v primerjavi s 352 lani). Osnovni razlog temu je čedalje večje odrekanje teh pravic Mercator – Slovenija sadju s strani izvoznih dobaviteljev iz drugih republik. To je tudi glavni vzrok povečanega deficita v letošnjem letu.

Tretjič:

Planirana vrednost uvoza kave se je skoraj podvojila (od 64 na 117 mil. din) predvsem zaradi podražitev na trgu kave.

Četrtič:

Positiven premik v menjavi planira Mercator – Contal, ki naj bi namesto 30 mil. din deficita lani, letos zagotovil 26 mil. din pozitivnega salda.

Petič:

Naše TOZD in DO, članice SISEOT, ki planirajo največ pozitivnega oziroma negativnega deviznega salda, so po veličini salda naslednje: **Positivni saldo iznad 1 mil. dev. din:** Hoteli gostinstvo Slovenija sadje, Contal

Negativni saldo iznad 1 mil. dev. din Emba, Velepiskrba, Nanos, Agrokombinat Krško Sadje zelenjava, DS SOZD

V nadaljnjem delu je poglobljena naloga delovne skupine za plani-

ranje, da zbere manjkajoče podatke o zagotovitvi deviznih pravic za kritje planiranih uvozov, se pravi združevanju in odstopih teh pravic. Ta posel je z ene strani bolj zapleten in odvisen od tesnega sodelovanja s prizadetimi TOZD in DO, z druge pa bomo šele z izpolnitvijo te naloge imeli zanesljivo podobo stanja na tem področju. Brez tega se ne moremo lotiti usklajevanja, ki je navsezadnje končni cilj te akcije.

Pričakovati je, da se razmere v naši menjavi s tujino ne bodo izboljšale v doglednem času in je zategadelj računati s še večjo zaostritvijo pri razpolaganju z devizami. SR Slovenija naj bi še letos uravnovesila svojo devizno bilanco. To je izredno težavna naloga, katere reševanje bo terjalo maksimalna prizadevanja, pa tudi odlaganje marsikaterih planov na daljši rok.

V takih okoliščinah se v SOZD-ih ne moremo zanašati na izjemno razumevanje in pomoč izven SOZD za razne kritične situacije, v katere lahko zaidejo nekatere OZD zaradi pomanjkanja uvoznega repromateriala, rezervnih delov opreme itd. Zanesljiva sta edino vzajemno dogovarjanje in sodelovanje znotraj SOZD.

Že prve akcije v tej smeri so pokazale, kako radikalne posege terja naloga in koliko zahtevnega dela nas čaka na področju prilagajanja sedanjim pogojem gospodarjenja. Kaj lahko je ugotoviti, da temu ne more biti kos ad hoc ustanovljena »delovna skupina« niti ne stalni profesionalni oddelek za planiranje. Trajno ureditev tega vidika dela naše SOZD lahko izpeljemo samo z organiziranostjo SOZD, ki bo tudi na področju ekonomskih odnosov s tujino prilagojena sodobnemu gospodarjenju na ta način, da bo celoten obravnavani kompleks nalog poverjen stalni strokovni službi v okviru ene delovne organizacije za zunanjo trgovino SOZD Mercator.

VABILO

Sestanek samoupravne delovne skupine

Dnevni red:

- 1. STABILIZACIJA

M.

Poročilo o izvajanju resolucij

Konrad Šintler – M-Velepreskrba, TOZD Grosist

Ukrepanje v tozdu Grosist

Eden od mehanizmov za uspešno izvajanje ukrepov stabilizacije je nenehno preverjanje uresničevanja njenih programov. O tem je poročal direktor tozda Grosist v Ljubljani na seji OOZK.

Stabilizacijska prizadevanja so bila pri nas prisotna že pred sprejemom Resolucije o politiki izvajanja družbenega plana, ki sta ga za leto 1980 sprejeli skupščini SFRJ in SRS, vendar so bili ti programi le ožje usmerjeni. V obdobju pred resolucijo je bil značilen pritisk na vse vrste porabe, predvsem pa na osebne dohodke, ker niso bili povsem formirani v skladu z rezultati dela. Razlogi za pritisk na osebne dohodke mimo rezultatov dela so nam več ali manj znani, kot na primer hitra rast življenjskih stroškov, veliki apetiti po umetno ustvarjenem visokem življenjskem standardu in tudi nedodelani samoupravni interni akti, ki urejajo delitvena razmerja ustvarjenega dohodka in osebnih dohodkov.

Po sprejemu resolucije smo se takoj lotili priprave in tudi samoupravno sprejeli svoj stabilizacijski program, ki konkretizira ukrepe za izvajanje.

Navajam nekaj pglavitnih obveznosti iz sprejete resolucije:

- takoj je treba poskrbeti za še gospodarnejšo delitev ustvarjenega dohodka;
- osebna, splošna in skupna poraba morajo rasti počasneje od rasti dohodka;
- poglobljati je treba nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov;
- doseči je treba večjo ekonomsko trdnost;
- zmanjševati vse vrste stroškov;
- zagotoviti boljšo izrabo delovnega časa;
- racionalizirati porabo vseh vrst pogonske energije;
- zaostri osebno in kolektivno odgovornost.

V zvezi s temi pglavitnimi obveznostmi smo izdelali in sprejeli

konkretne ukrepe za izvajanje lastnega programa, ki zavezuje tako posamezne subjekte kakor celotni kolektiv. Naš program smo uskladili z Resolucijo o dopolnitvah uresničevanja srednjeročnega plana SOZD Mercator. Na tej podlagi smo opravili tudi rebalans našega lastnega plana za leto 1980.

Kakšne so naše ugotovitve glede izvajanja sprejetih programov?

Neglede na to, da bo mnogo čistejša slika o doseženih ali nedoseženih rezultatih v zvezi, s sprejetimi ustalitvenimi ukrepi ob priliki obravnave polletnega obračuna, lahko še pred tem ugotavljamo, da je stabilizacijski program naletel na plodna tla, čeravno še ni zlezel pod kožo vsem subjektom in, žal, tudi ne vsakemu, ki nosi izkaznico člana zveze komunistov.

Se vedno se vsi člani ZK ne zavedamo dovolj, da je eden od osnovnih pogojev za doseganje boljših poslovnih in drugih rezultatov tudi prizadevnost in doslednost vsakega delavca posebej. Žal imamo primere, ko se posameznik obnaša ravno nasprotno širšim in skupnim prizadevanjem in s tem zamegljuje splošno razpoloženje.

Ne glede na pomanjkljivosti pri izvajanju stabilizacijskih ukrepov ugotavljamo, da dosegamo planško zastavljene cilje za leto 1980 tako glede

- doseganja celotnega prihodka,
- doseganja dohodka in čistega dohodka;
- da uresničujemo družbeno usmeritev razporejanja dohodka v letu 1980;
- da smo uskladili formiranje sredstev za OD in druge osebne prejemke - (kilometrino - dnevnic);

- skoraj nezadržno rastejo stroški zunanjih uslug in obveznosti iz samoupravnih sporazumov;
- bolje obvladujemo stroške, na katere imamo vpliv delavci v TOZD, čeprav imamo tudi na tem področju nekaj rezerv;
- zaposlenost je v skladu z resolucijo.

Eden od osnovnih elementov in pogojev za uresničitev dobrega gospodarjenja je prav gotovo tudi delovna disciplina. V tem oziru nismo najboljše, in to je eden od glavnih razlogov za prepočasno rast produktivnosti in storilnosti dela. Tu je še velika notranja rezerva. Vse prepogosti so še neupravičeni izostanki z dela, izostanki zaradi bolniške itd.

Ni še pravega odnosa do družbenega premoženja (vozni park - razni objekti in blago, s katerim poslujemo). Pri uničenju blaga in drugega družbenega premoženja se vse preveč radi sklicujemo na nesreče pri delu. V glavnem gre za malomarni odnos do dela in družbenega premoženja, ker se nekateri skušajo obnašati kot mezdni delavci in ne kot samoupravljalci družbenega premoženja.

Investicije

Ker je eden od pglavitnih destabilizatorjev v našem gospodarstvu slabo investiran denar, je prav, da na kratko analiziramo tudi našo lastno investicijsko naložbo. Neglede na najnovejšo stabilizacijske ukrepe smo se odločili, da realiziramo našo veliko investicijo (novo skladišče) zavedajoč se, da je ta z ozirom na naš planirani dohodek v TOZD pretežka. Ker pa gre v tem primeru za naložbo, ki je širšega pomena za celotni sozd in regijo, si takšno investicijo privoščimo lahko le združeni v takšnem sistemu, kot je sozd. V ta namen imamo tudi v Samoupravnem sporazumu o združevanju v SOZD Mercator člen, ki predvideva tudi koriščenje združenih sredstev za odplačilo anuitet v primeru nesposobnosti investitorja.

nastopanju organizacij živilske stroke in posebej organizacij neživilske stroke. Nekaj novosti v praksi bomo videli že na letošnjem jesenskem velesajmu, v letu 1981 pa bomo skušali določila sporazuma v celoti realizirati v dogovoru z upravo velesajma.

Studio za ekonomsko propagando je odgovoren in pooblaščen za strokovni del priprav in udeležbo na sejnih, medtem ko organizacije odločajo, na katerih sejnih bodo nastopale in kako organizirajo komercialno poslovanje. Če na sejmu ali razstavi nastopa več organizacij v sestavi sozda, uskladijo skupni nastop in poslovanje.

Sporazum o nastopanju na sejnih je podrobnejše dopolnilo členov 6 in 21 samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD Mercator poleg nekaterih že dogovorjenih in morda bi kazalo proučiti še kakšna načelna določila iz tega sporazuma in jih podrobneje razčleniti s posebnimi dogovori ali sporazumi.

Prihranimo dinar pi elektriiki

Jože Renar – M-Rožnik, TOZD Grmada

Viri največje porabe so viri največjih prihrankov

Cena elektrike narašča. Naša TOZD troši te dragocene energije sorazmerno dosti. Tako je - za ilustracijo - diskont trgovina na Slovenčevi v petih mesecih porabila za 257.937,10 din električne energije, samopostrežnica, kakršna je npr. na trgu komandanta Staneta, pa v istem času okoli 130.000,00 din. Največji potrošniki so hladilne vitrine, omare, komore, električni bojlerji, štedilniki ipd. Vse premalo se zavedamo, da bi z manjšo porabo energije lahko povečali naše osebne dohodke!

Pri ogledu nekaterih naših poslovalnic, pa tudi po računih za elektriko, smo ugotovili, da številni naši kolektivi že danes gledajo na to, da porabijo čim manj toka in da dobro gospodarijo: vsak dan izklaplajo hladilne vitrine in blago dajo čez noč, čez nedeljo in praznike v hladilne komore, vodovodne pipe po vsaki uporabi vode zaprejo, kuhajo večinoma na plin. Nekateri pa varčevanja žal še ne jemljejo dovolj resno: hladilne vitrine, omare in komore neredno odtapljajo, kar povzroča prekomerno porabo toka; večkrat dopuščajo, da po nepotrebnem teče voda, ker ne zaprejo pip, pa tudi za okvare se ne zmenijo; bojlerjev ne dajejo redno čistiti, zato se nabere prekomerna količina apnenca, kar povzroča večjo porabo toka; v kuhinjah, kjer je plin, še vedno uporabljajo električne štedilnike itd.

Če želimo ustvariti več dohodka in sredstev za osebne dohodke - prepričan sem, da to vsi želimo - potem moramo zmanjšati stroške tudi pri elektriki.

Tu se da s skupno akcijo in veliko mero zavzetosti dosti privarčevati, zato je nujno, da se delavci v prodajalnah in na upravi pri vsakodnevnem delu obnašamo bolj stabilizacijsko.

Vsak večer bi bilo treba kakšno uro pred zapiranjem, še posebej pa pred nedeljo in prazniki, vse vitrine izklopiti in hitro pokvarljivo blago zložiti v hladilne komore ali hladilne omare, naslednje jutro pa blago zopet zložiti in vključiti hladilne vitrine. Blago v vitrinah mora biti, še posebej v poletnih mesecih, tako zloženo, da lahko zrak cirkulira, kar pomeni, da ne sme biti preveč založeno, temveč mora biti kos od kosa, kupček od kupčka ločen z vmesnim prostorom, da lahko pride hladen zrak do vsega blaga.

Vsi prostori, kjer se nahajajo kompresorji, morajo biti pospravljeni. Prav založeni kompresorji in preveč založene vitrine so v hudi vročini največkrat vzrok, da hladilne naprave nehajo delati. Posledice so dvojne: blago se pokvari, kompresorji pa se ustavijo, pokvarijo ali pa delajo z veliko obremenitvijo in tako trošijo več toka kot normalno.

Iz hladilnih vitrin je treba izločiti vse tisto blago, za katerega ni nujno, da ga hladimo (alkoholne in brezalkoholne pijače, razne konzerve itd.).

Hladilne komore je treba vsaj dvakrat na teden izključiti, tam pa, kjer je sveže meso, celo vsak dan, kot to delajo nekateri naši mesarji; zanimivo je to, da jih izklopijo celo v dopoldanskih urah, ko se večkrat odpirajo vrata. Prav to pospeši odtajanje, stroji pa počivajo. Hladilne komore ohlajajo ponoči, ko je najbolj hladno in ko kompresorji z najmanj truda ohladijo prostore in tako sorazmerno poceni ohlajajo živila, pri katerih so razlike v ceni nizke.

Vrata hladilnih omar in komor morajo biti v času, ko se hladijo, čim manjkrat odprta, sicer vdirvanje toplega zraka, katerega ponovna izločitev zahteva dodatno energijo in stroške.

Apnenec oziroma kamen, ki se nabira v bojlerjih, je potrebno vsaj enkrat na leto odstraniti (to opravi servis).

V vseh kuhinjah, kjer je plin, bi bilo treba kuhati izključno z njim in le izjemoma z elektriko.

Znižanje stroškov lahko dosežemo tudi tako, da določene stvari opravimo v tako imenovanem nočnem času, ko je cena energije znatno nižja (od 21. ure zvečer do 6. ure zjutraj in od 13. do 16. ure popoldne). O tem, kaj se da v tem času napraviti, bi bilo treba več razmišljati na vseh delovnih mestih.

S pravilnim in sprotnim vzdrževanjem teh strojev in naprav se tudi da dosti privarčevati. Koliko denarja smo že plačali, ker so se kavni aparati zaradi premajhne količine vode pokvarili, koliko hladilnih vitrin se je ustavilo, ker so bili kompresorji prezaloženi, koliko toka smo porabili, ker so bojlerji imeli toliko kamna, da so samo trošili energijo, gredli pa malo ali skoraj nič, kolikokrat smo imeli ob dnevnih svetlobi prižgane luči, pa še in še bi lahko naštevali. Skušajmo vsak na svojem mestu vsaj malo privarčevati in drug drugega opozoriti na pomanjkljivosti, na nepotrebno trošenje energije. Potrudimo se, da bi bili naši stroji in naprave čim manjkrat v okvari - tudi to je gospodarjenje, stabilizacija.

Prepričan sem, da se vsi skupaj premalo zavedamo, da tudi v prodajalnah in na upravah lahko precej prispevamo k temu, da bomo lažje prebrอดili gospodarske težave, saj pomeni vsaka kW ura porabljene energije manj tudi manj uvoza nafte, manj porabe premoga...

Ob novem sporazumu v Mercatorju

Anton Kočevvar

Kako bomo nastopali na sejnih?

Doslej smo res »sejmarili« v kramarskem smislu te besede - nepovezano, podjetniško in kakor se je komu zdelo prav; bile so tudi izjeme, čeprav redke. Ta besedica (in resnica) se nanaša na organizacije, združene v SOZD Mercator. O tem smo nekdanje že pisali v našem časopisu.

Postalo je nujno, da uskladimo interese posameznih organizacij in se dogovorimo za skupne normative nastopanja na sejnih in razstavah. Studio za ekonomsko propagando je pripravil predlog sporazuma o nastopanju na sejnih, pri čemer je upošteval tako želje zainteresiranih organizacij kot skupni interes sozda. Tako usklajen sporazum je sprejel poslovodni svet 27. junija.

Kaj bomo dosegli novega in boljšega z izvajanjem sporazuma? Srž odgovora je v uvodnih odstavkih sporazuma, kjer piše:

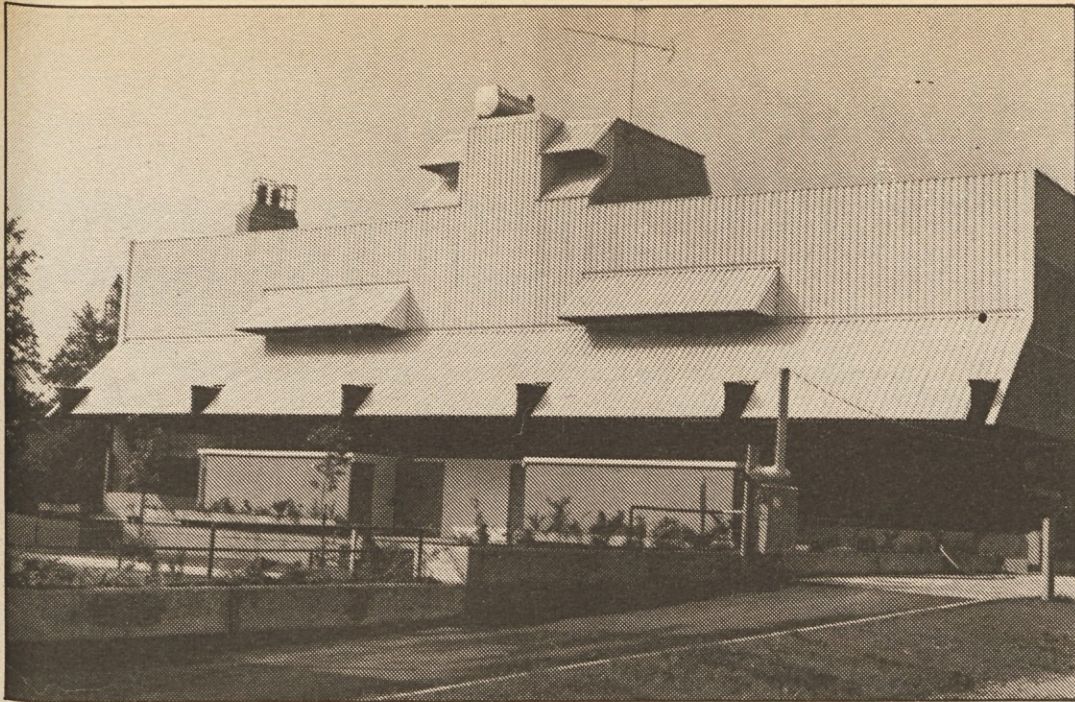
- USKLAJENO POSLOVANJE IN OBVEŠČANJE
- ENOTNA IN UGLEDNA ZUNANJA OPREMA PAVILJONOV (stojnic)

- ENOTNA KONSTANTNA OZNAKA SOZD (tipika in barva)
- IN OZNAKE ORGANIZACIJ, KI NASTOPAJO NA SEJMU ALI RAZSTAVI.

Cilj sporazuma je torej jasen; v resnici smo zanj vedeli vsi že prej, le tolmačili smo si ga vsak po svoje. Novi sporazum v osmih poglavjih dokaj natančno opredeljuje enotno poslovno disciplino nastopanja na sejnih, od odločitve, finansiranja, prijave za prireditve, normativov nastopanja in poslovanja na prireditvah.

Ker je zagrebški velesajem osrednja in največja tovrstna prireditve v državi, je način nastopanja na njem določen že v prvem poglavju. Novost je v skupnem

Severovzhodno pročelje blagovnice v Ribnici, ki bo te dni slovesno odprta in ima lepo urejen dovoz.

Blagovnica Mercator-Rudarja v Idriji. Foto Kancijan Hvastja

Strokovna komisija pripravila predlog zaključkov

Iz gradiva za sejo poslovodnega sveta sozda

Gradenj se bomo lotevali bolj studiozno

Po sklepu poslovodnega sveta SOZD je generalni direktor imenoval strokovno komisijo za racionalno pripravo in izvajanje investicijske gradnje v sozdu Mercator. Komisija je po osmih sejah v mesecu juniju pripravila zaključke za nadaljnje izvajanje investicijske gradnje samopostrežnih trgovin in blagovnic v Mercatorju.

Gradivo je na seji poslovodnega sveta dne 27. junija predstavil predsednik komisije, ing. arh. Miloš Lapajne. Gradivo je bilo deležno posebne pozornosti in poslovodni svet je sklenil, da mora komisija z delom nadaljevati, v sozdu pa je treba sprejeti v zvezi s tem bolj zavezujočo orientacijo.

Povzemamo predlog zaključkov komisije z namenom, da bi se kar največ tistih, ki lahko tvorno sodelujejo v zasnovah investicijske gradnje, vključilo v razpravo in bi s svojimi predlogi pripomogli k njeni racionalizaciji.

V pripravljalni dobi

Pri vseh bodočih gradnjah naj se že od samega začetka, v tako imenovani pripravljalni dobi, vzpostavi **obvezna povezava z LUZ-om** (projektantom urbanizma), ki izdeluje zazidalni načrt, v katerem naj bodo po možnosti upoštevane želje in zahteve Mercatorja kot investitorja. Pred izdelavo investicijskega programa naj se izdela program, ki izhaja iz potrebe kraja in investitorja. Tega izdela TOZD oziroma DO.

Ker pri dosedanjih gradnjah ni zadovoljivo rešen tehnološki del bodisi trgovine bodisi gostinskega dela, naj SOZD redno zaposli tehnologa za trgovinski del. Za tehnologijo gostinskega dela (bife, okrepčevalnica, restavracija enostavnega tipa in restavracija s toplimi obroki) je naročena študija pri Centralnem zavodu za napredek gospodinjstva. Na podlagi te študije in programskih projektov naj bi se bodoči investitor odločil, po dogovoru s projektantom, za tip trgovine. S tako rešitvijo bi odpadle poznejše spremembe in dodatna dela v zvezi s projektiranjem in pri sami gradnji, kar bi pocenilo gradnjo.

Kaj sledi iz ankete

Na osnovi poslanega vprašalnika, ki so nam ga vrnilo poslovodje posameznih poslovalnic, je treba pri bodočih gradnjah upoštevati sledeče predloge in pripombe:

Pred pričetkom projektiranja naj bo obvezno pripravljena projektna naloga s tehnološkim delom ob sodelovanju projektanta. Ko je potrjena s strani bodočega investitorja, se od nje **ne odstopa!**

SP trgovine in blagovnice naj se gradijo kot samostojni objekti v okviru bodočih stanovanjskih sosesk, nikakor pa ne stanovanjskih blokih. Razlog za ta predlog so stroški investicijskega vzdrževanja, obratovanja itd., ki bremenijo tudi trgovino, a nanje nima vpliva. Pri mesnicah (klasična prodaja) se je treba pri sestavljanju projektne naloge ozirati na krajevne potrebe. Mesnica naj bo v novozgrajenem objektu SP ali blagovnice in ne kot samostojen objekt. Imeti mora tudi vse potrebne stranske prostore in napravo za tehtanje in

notranji transport – skladno s sanitarnimi predpisi.

Priporočamo montažni način gradnje, bodisi v betonski bodisi jekleni konstrukciji. Pri vseh novogradnjah naj se uporabljajo že preizkušena gradiva (tlaki, opleski, stropi, vratni podboji, fasadna obdelava itd.) zaradi cenejšega vzdrževanja in čiščenja. Streha pri novih projektih naj bo poševna. Manjše trgovine je treba graditi v istem nivoju zaradi boljšega in hi-

(vetrolovi) zaradi prepiha, kar vpliva tudi na ogrevanje in zdravstveno varstvo zaposlenih.

Glede notranje opreme se je treba dokončno odločiti za enotno opremo vseh trgovin Mercatorja. Po možnosti naj bo tudi tipska, kakovostno izdelana in za vsako leto predvidena ter v dogovorjenih rokih dobavljena. Za to bi morala po podpisu pogodbe z investitorjem z vso odgovornostjo skrbeti odgovorni projektant opreme in

Obnovljena trgovina na glavni ulici v Trebnjem (Tozd Gradisce Trebnje v sestavi M-Rožnika).

trejšega komuniciranja (dostava blaga, hitro vskladiščenje, boljši pregled itd.), kar po drugi strani povišuje gradbene stroške, medtem ko z nečistočno gradnjo dosežemo prihranek v gradbenih stroških. Glede uporabe nepreizkušanih gradbenih materialov velja, da je pocenitev samo navidezna, materiali pa pozneje v času obratovanja zahtevajo večje stroške za vzdrževanje objekta.

Že pri projektiranju je treba upoštevati pri vseh stavbah, ki jih bodo oskrbovali TOZD Grosist iz Ljubljane, dimenzije rolnikov, ki jih bo ta uporabljal pri svojem bodočem poslovanju, ko bo zgrajeno novo skladišče ob Slovenčevi cesti.

Razmerje med prodajnimi in skladiščnimi površinami je treba v celoti rešiti v okviru SOZD Mercator, in to predvsem zaradi dostavljanja blaga. Če bo dostava redna in hitra, so potrebne manjše skladiščne površine, v nasprotnem primeru pa je obratno. V zvezi s tem se postavlja tudi vprašanje prevoznih stroškov (cena goriva, delovna sila, vozni park in redno vzdrževanje, zagotovljena dostava blaga ob določenih dnevih). V vseh objektih je treba predvideti prostore za embalažo, tudi kartonsko.

Večjo pozornost je treba posvetiti tudi izolaciji novih objektov in zavarovati vhode oziroma izhode

nost. Zavedati se moramo, da bodo posamezni predlogi imeli za posledico višjo začetno investicijo, kar pa bo v času obratovanja vplivalo na zmanjšanje investicijskega vzdrževanja in obratovalnih stroškov stavbe.

Okvirni normativi

Na osnovi informacij pri naših urbanističnih službah smo dobili okvirne normative za trgovinske prostore.

Pravilne prodajne površine so 0,22 m² na prebivalca za dnevne nakupe in 0,25 m² na prebivalca za občasne, oziroma izjemne nakupe. To znaša skupno 0,47 m² prodajnih površin na prebivalca. Ta normativ velja za nova naselja, za že obstoječa pa je treba preveriti zmogljivosti trgovine in jih uskladiti s temi normativi.

Glede tehničnih norm pa so v veljavi predpisi, predvsem Pravilnik o minimalnih tehničnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati poslovni prostori, v katerih se opravljajo blagovni promet in storitve v blagovnem prometu – Ur. list SRS št. 11, 30. 5. 1978. Predlagamo, naj se v bodoče razširjena naša trgovina oziroma gradnja novi objekt samo pod določenimi pogoji in tam, kjer se bo lahko ustvarjala zadostna akumulacija, ki ne bo služila samo za enostavno, temveč tudi za razširjeno reprodukcijo. Kjer to ni zagotovljeno (socialne trgovine), naj se v bodoče praviloma ne gradi.

Po določenem času obratovanja bi bilo potrebno priskrbeti povratne informacije za vse novozgrajene objekte, z navedbo vseh materialnih pomanjkljivosti, ki bi jih morali odpraviti pri nadaljnjih gradnjah.

Pri presoji smotrnosti novih investicij je treba upoštevati sledeče vplive:

izbor lokacije, projekt, način oddaje del, nadzor, obračun izvršenih del.

V dosedanjih pogovorih sta bili obravnavani le prvi dve točki. Projektant vpliva na projekt in delno na izbor lokacije. Zato ko-

misija meni, da je treba v bodoče obvezno posvetiti večjo pozornost preostalim trem točkam, to je načinu oddaje del, nadzoru in obračunu izvršenih del.

Za dober projekt je potrebno

Pravilna izhodišča (detajlna projektna naloga za vse dele projekta, tudi za instalacije in opremo).

Kompletna preddokumentacija (lokacijska odločba, lokacijska dokumentacija, geološki izvidi, posnetki terena itd.)

Naročilo za kompletno dokumentacijo (tudi opremo, reklame itd.) zaradi uskladitve tehnične dokumentacije.

Primeren rok, ki omogoča dobro zasnovo, izbor zasnove s finančnimi primerjavami.

Enotni kriteriji inšpekcijskih služb v pogledu sanitarnih pogojev, požarne zaščite, prezračevanja, ogrevanja in osvetljenosti.

Navezanost na stalne izvajalce posameznih del (konstrukcije, opreme) omogoča projektantu najbolj racionalne zasnove.

Način oddaje del

Zakon o investicijski gradnji objektov predpisuje v 42. členu tri načine oddaje del: neposredno pogodbo, javno licitacijo, zbiranje pisanih ponudb.

Večinoma je v rabi neposredna pogodba, zelo redko pa zbiranje ponudb. Izdalavo opreme se večinoma oddaja edinemu ponudniku.

Poleg navedenega obstaja še sporazum, ki omogoča izvajalcu, da izvaja vsa dela na svojem področju pod določenimi pogoji, ki jih mnogokrat ne izpolni. Zato predlagamo, naj se pri bodočih novogradnjah dela oddajo z javno licitacijo ali z zbiranjem pisanih ponudb.

Komisija je obdelala podrobneje tudi posamezne vidike poboljšane nadzora in prvine pri obračunu ter pri presoji podražitev, kassnitev ipd.

Slabšim projektnim rešitvam so večkrat vzrok slabe priprave, nepopolna dokumentacija, kratki roki, visok plan, realizacije projekta, kampanjsko investiranje, sprememba koristnika med projektiranjem in med gradnjo – vse to bolj kakor pasivnost in »izživljanje« projektanta.

Investitor bo dobil za investicijski znesek več m² površine, če bodo vključeni v proces investiranja vsi naštetih dejavniki.

Po zapisniku komisije J. N.

Mercatorjev mozaik • Mercatorjev mozaik

● **Tudi na obali skrbijo za boljšo gostinsko ponudbo.** Portoroška Preskrba bo v novem prodajnem centru odprla bife s hrano in pijačo, pa tudi v Piranu adaptirajo lokal, ki bo namenjen gostinstvu. Škoda le, da to ni bilo na začetku poletja.

● **V času, ko nastaja naš časopis,** nova Konditorjeva pizzerija – ime ji bo Marjetica – še ni odprta. Dela so se zavlekla in tako upamo, da bomo o tem lokalu lahko kaj več napisali v naslednji številki.

● **TOZD Golovec uresničuje** svoje obljube. V ponedeljek, 21. julija, so na Pugarjevi ulici v Ljubljani ponovno odprli delno adaptirano prodajalno, v kateri so zamenjali

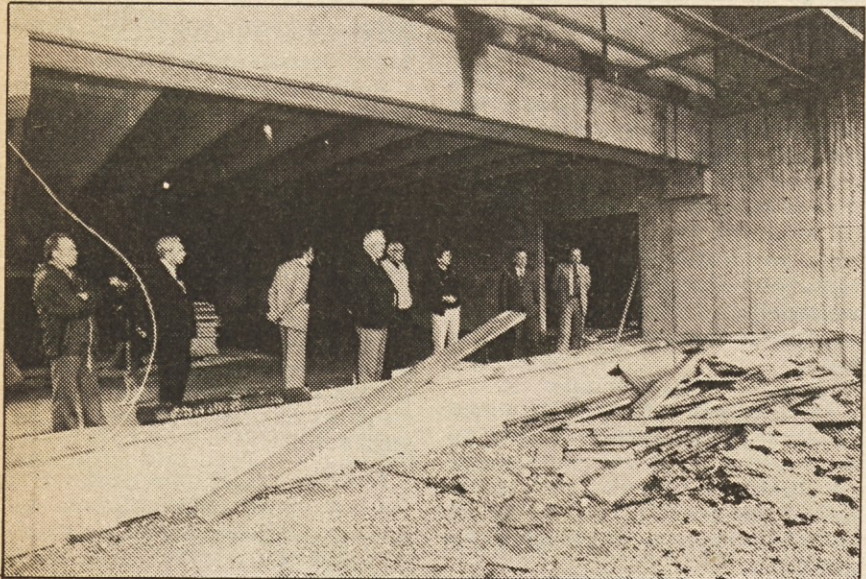
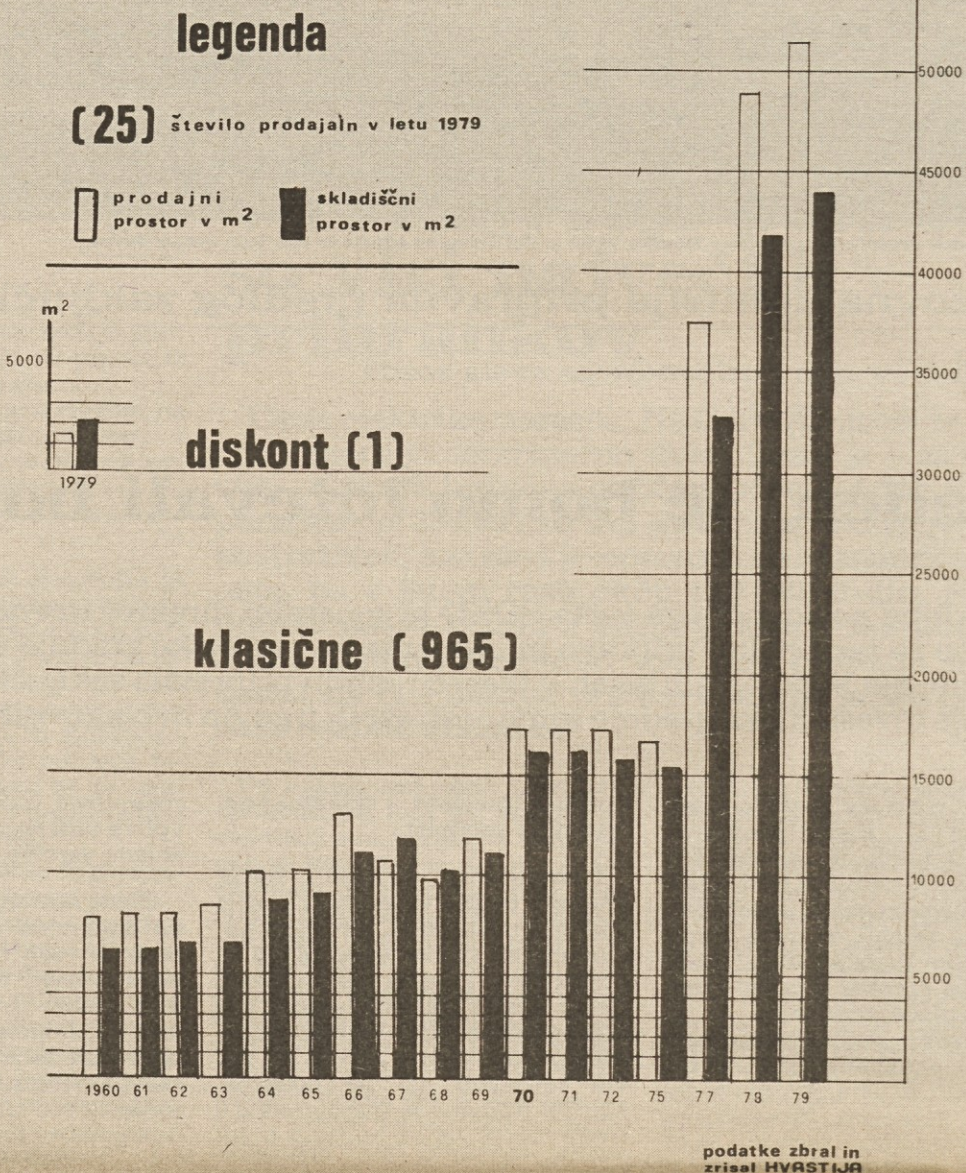
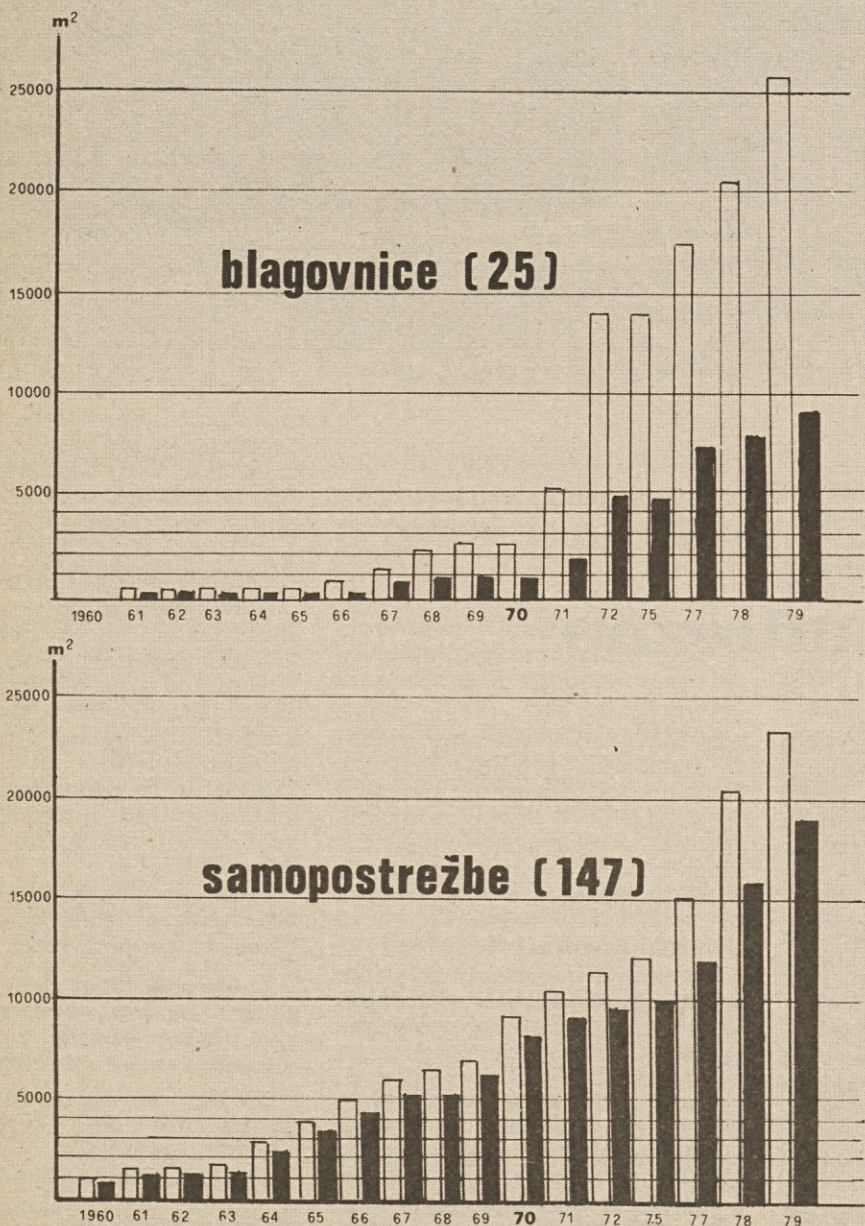
vso hladilno tehniko. Zdaj je izbira mesa, mesnih izdelkov, zamrznjenih živil in sladoledov večja, v kratkem pa bodo popestrili tudi izbiro v delikatesi.

● **Metličani pa se pripravljajo** na Salon pohištva. To bo posebna razstava in prodaja kuhinjske in sobne opreme, opreme za dnevne sobe ipd. Razstava in prodaja bo v mesecu avgustu.

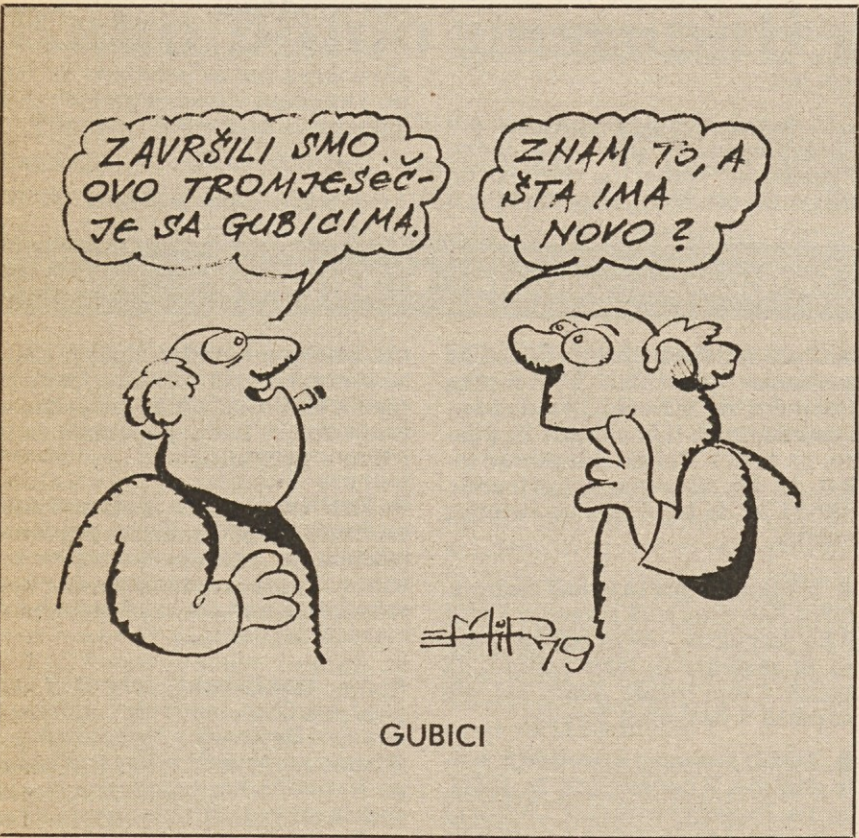
● **Na ljubljanski televiziji** so pred kratkim predvajali zabavno oddajo »Sestanek v Nebotičniku«. Oddajo so posneli v kavarni našega Nebotičnika, v pogovoru pa je sodeloval tudi direktor tozda, Stane Korinšek.

Zbral: Mile Bitenc

Prodajni in skladiščni prostori prodajalen SOZD Mercator po tipih 1960–1980

V Krškem raste nova blagovnica delovne organizacije Mercator-Preskrba. Predstavniki sozda in delovnih organizacij so na dan letnih športnih iger našli priložnost za ogled tega objekta. Foto: M. M.

Izposojeno iz UPI-novine

Tabela I.

leto	skupno število trgovin KL, SP, BL, DIS,	m²		m²	
		prodajni prostor	skladišni prostor	na trgovino prodajni prostor	skladišč. prostor
1962	224	9.270	7.323	41	33
1965	270	14.008	12.165	52	45
1970	435	27.989	24.257	64	56
1975	586	51.731	40.510	88	69
1979	1.138	101.800	73.100	90	64
1976 × LRS	6.235	596.142	411.664	96	66
1976 × SFRJ	69.239	4.536.131	2.184.603	66	32

Vir: Statistični letopis Jugoslavije 1979

Tabela II.

leto	število trgovin TIP prodajalne	m ²		m ²	
		prodajni prostor	skladišni prostor	prod.	skladišč.
				prostor	prostor
na trgovino					
1979	BL (blagovnice) 25	26.000	9.00	1.040	360
1979	SP (samopostrežbe) 147	23.000	18.000	156	122
1979	KL (klasične) 965	51.000	44.000	54	46
1979	D (diskont) 1	1.800	2.100	1.800	2.100
1976 ×	BL (LRS)			2.151	?
×	(SFRJ)			1.810	?
1976 ×	SP (LRS)			136	?
×	(SFRJ)			139	?
1976 ×	KL (LRS)			66	?
×	(SFRJ)			54	?

Vir: Statistični letopis Jugoslavije 1979

Z reorganizacijo trgovinskih podjetij v novo obliko združevanja – sestavljeno organizacijo združenega dela, se je takratnemu podjetju MERCATOR na veliko pripojilo večje število trgovinskih podjetij širom po Sloveniji. Namen združevanja je bil predvsem posodabljanje trgovske mreže v naši republici. Vsem nam je še v spominu, da

klasični način maloprodaje blaga ni več ustrezal sodobnemu načinu prodaje blaga po svetu, saj so se potrošniki v nemogočih razmerah največkrat privali in negodovali. S skupnim načrtovanjem se je SOZD MERCATOR usmeril v gradnjo večjih objektov, predvsem samopostrežnih trgovin in blagovnic. Pravilna gospodarska usmerje-

nost naše organizacije je že pokazala sadove dolgoletnega načrtovanja, kar je razvidno iz tabele I. Iz tabele II. je razvidno, da podatki niso popolnoma primerljivi, vendar pa so koristni, za primerjavo, kakšno je bilo stanje trgovine pred približno dvajsetimi leti.

Kancijan Hvastija

Nastavak iz prošlog broja

Vukadin Nedeljković

Poseta koja produbljuje odnose sa proizvođačima

Pred Beograd smo stigli u prvi sumrak koji nam je ipak »pomogao« da zalutamo po silasku sa autoputa u Novom Beogradu. Posle široke konsultacije »nabedjenih« poznavaoa Novog Beograda, uspele smo pronaći pravac za prelaz preko Save i stigli smo pred hotel Slavija u kome je izvršena rezervacija za prvu noć našeg putovanja.

Hotel Slavija nalazi se na trgu nazvanom po imenu političara i marksističkog pisaca Dimitrija Tucovića, vodje Srpske socijaldemokratske partije do 1914 godine. Narednog dana smo po odlasku iz hotela posetili Veleblagovnicu

sa je zaposleno 2.500 radnika a od njih je samo u Jahoru zaposlenih 1.500. Proizvode fabrike poznaju po celoj Jugoslaviji između kojih su posebno ponosni na proizvode Juhora, proizvode Paraćinke, kao što su ratluk i žvakaća guma in

postavili su veliki Poljoprivredni kombinat ANSA REKA Valandovo čiji smo mi bili gosti. Od drugova Taško Lazova i Isirov Đoke smo mnogošto spoznali o njihovoj organizaciji a posetili smo staklenike i sa zadovoljstvom smo gledali vreže krastavaca sa bogatim plodom, visoke stabljike paradajza, isto tako, sa bogatim rodom i nepregledne plantaže vinograde na stotine i stotine hektara. Radnici tog PIK sa pravom se mogu ponositi i sa svojim podrumima za vino i opremom koju koriste za preradu grožđa. Mercator je postigao u prošloj godini 23 mil. pro-

nas primili nisu izostavili nikakvu sitnicu kod predstavljanja svog kombinata i svog grada T. Velesa.

Sa velikim interesom smo slušali druga Trajča Nikolova koji je imao zaista šta da i kaže o svom kombinatu. Ima 30.000 hektara zemlje od kojih je pod vinogradima 1.800 hektara, pod staklenicima 24, pod matičnjakom 9 hektara, pod hmeljom 14 hektara a ostalo pod drugim kulturama. Stočni fond iznosi 20.000 ovaca. Kapacitet podruma u eksploataciji iznosi 1.400 vagona a u izgradnji je naredni za 700 vagona. Kapacitet klau-nice iznosi 200 vagona a prostora u vlastitim hladnjačama imaju za 500 vagona. U 1979. godini su postigli ukupni prihod u visini 73 milijarde.

Iz svojih staklenika isporučuju velike količine paradajsa i krastavaca na tržišta u Sloveniji kao i veće količine lubenica i naročito grožđa. U odnosu na ranija vremena sa manjom intenzivnošću se bave proizvodnjom maka i pamuka ali su ipak proizvodi u onoj količini koju proizvedu važni za našu industriju.

Saznali smo još mnogo što šta o gradu koji leži u središtu Povardarja u istočnoj Makedoniji sa 40.000 stanovnika, a pod imenom Kiprili spominje se iz rimskih vremena. Danas se ubraja u najveće trgovačke gradove u Makedoniji i u gradove sa razvijenom industrijom tekstila, porculana i prehrambenih proizvoda.

Industrijska biljka mak i pamuk je bila tradicija u poljoprivrednim kulturama širom Povardarja. Baš to je inspirisalo projektanta monumentalnog spomenika borcima i žrtvama fašizma u T. Velesu, da

Kolektiv broji 1.000 radnika a obrađuju 400 ha, od čega je 95% pod povrćem i 5% pod cvećem. Od povrća proizvode ranu salatu, karfiol, krastavce i paradajz. Sve to isporučuju Mercatoru kao i drugim kupcima širom Slovenije.

Opravdano su ponosni na proizvodnju 5 milijona gerbera i 3 milijona drugih ruža koje isporučuju svim gradovima u Sloveniji. Pose-tili smo staklenike sa gerberama u vremenu kad su se one rezale u najlepšem obliku za trg, pa ipak impresionira posetioca pogled u staklenik i onom refrenu iz poznate pesme: »Ima li šta lipše od naše-ga mora« zaista bi se moglo dodati: »Ima li šta lipše od hiljada cvitova gerbere u stakleniku« Jadra u Splitu.

Domačin nas je upoznao sa programom proizvodnje kao i sa planovima razvoja u narednim godinama. Izmenjali smo podatke o međusobnom poslovanju, uočili dosadašnje slabosti i konstatovali smo da međusobno poslovanje može biti bolje.

A što smo saznali od našeg poslovnog prijatelja Žižak Ivana iz Obnove Trogir? Poljoprivredne proizvode u toj organizaciji gaje na otvorenim površinama.

Imaju 8 ha vlastite zemlje a od 600 ha ukupne zemlje kooperanata koristi se više od 8 ha za proizvodnju ranog zimskog povrća kojeg Obnova proizvodi i odkupi oko 200 vagona godišnje. Pojedine vrste povrća imaju preko cele godine a razumljivo, najviše u letnom periodu. Uspeli su obezbediti celokupnu mehanizaciju i veće površine navodnjavaju i zalivaju. Razvijaju kooperaciju sa privat-

Rastlinjaki v Valandovu.

Mercator u Novom Beogradu. Taj grad ima danas 200.000 stanovnika, a veleblagovnica se nalazi u samom centru. Posetili smo sve spratove i sva robna odeljenja a domaćini su nas ljubazno primili i počastili u svojem bifeu.

Po programu putovanja smo produžili prema Dedinju u cilju da iz autobusa upoznamo taj deo Beograda u kome počiva naš voljeni Maršal Tito. Nažalost Dedinja smo malo videli, jer nam prometni režim nije više dozvoljavao. Kroz gust promet uspele smo da se »izvučemo« iz grada i put nas je vodio prema gradu Čupriji.

Čuprija, grad na izlivu Ravnine u Veliku Moravu. Ima 25.000 stanovnika, industrijsko je sedište sa proizvodnjom šećera a ima još fabrike lepenke i lakih građevinskih materijala. Okolina je bogata rudnicima ugljena kojeg su znali koristiti i stari Rimljani koji su u svoje vreme podigli grad, a danas je to ruševina, Horreum Margi.

Čuprija je dobila ime po mostu kojeg su izgradili Turci u XVII. veku a ranije je bilo ime Ravno.

U Čupriji je dobila SOZD Mercator lokaciju za izgradnju robne kuće. Očekuje se početak radova u ovoj godini. Po dolasku u grad sačekali su nas predsednik SO Čuprija drug Ilić i drug podpredsednik Jovanović. Susret je bio srdačan i želeli su nam sve pokazati uključno i mesto naše buduće robne kuće. Zbog nestašice vremena uspele smo videti samo lokaciju a zatim nas je proveo kroz grad i odvezli smo se na imanje PIK Čuprija, gde su nas sačekali njegovi predstavnici.

Naselje Vila nalazi se u lepom parku, a bili smo primljeni u jednoj od njihovih dvorana. Pozdravio nas je drug direktor kombinata a »ličnu kartu« njihove industrije predstavio nam je drug Radivoje Jovanović.

PIK je organizovan kao SOUR koji ima 3.500 zaposlenih a u njoj su fabrika keksa, Šećerana, Zadržuga kooperanata, Dobričevo za svinjogojstvo, Paraćinka fabrika bombona, Poljoprivreda 7. julij i Juhor mesna prerađivačka industrija. U delatnosti agrokomplek-

Cvetličnjak z gerberami v Splitu.

posebne domaće kolače proizvode keksare. Nisu propustili spomenuti i nešto iz prošlosti i to, da je kod njih ugajana čuvena pasmina konja lipicanaca koji su s u cilju specijalizacije ugoja razdelili u druge ergele po Jugoslaviji.

Posle razgovora odputovali smo dalje prema Skoplju. Noć nas je stigla prd Skopljem, a ponovila se je repriza Novoga Beograda, jer smo tražili hotel, pošto smo imali opet »nabedene« vodiče poznavaoce Skoplja a hotel nismo mogli sami pronaći. Priskočili su na pomoć meštani i problem je bio rešen.

Za neke od nas, manje po broju, je bila noć duga a za većinu kratka, jer su baš nju iskoristili da »upoznaju« grad Skoplje. Bilo kako bilo, narednog dana se poranilo i naš autobus je gutao kilometre lepog asfaltiranog puta prema Valandovu. Valandovo je gradić u jugoistočnoj Makedoniji pored pruge Skoplje-Solun. Gradić ima oko 4.000 stanovnika a spominje se čak iz srednjega veka pod imenom Alavandovo. Na celoj njegovoj okolini su na glasu vinogradi kao i razne druge suptropske kulture. Te prirodne uslove su iskoristile vredne ruke žitelja Valandova i

meta sa Valandovom a u ovoj godini se očekuje 40 mil. Trebalo je samo nekoliko sati pa da srastu prijateljstvo in poslovanje, jer su domaćini pokazali takvu pažnju in organizovali prijem, da nam je bilo žao da se rastanemo. Tome je doprinela i poseta Dojranskom jezeru, biseru ispod Belasice na granici Jugoslavije in Grčke. Ono većim delom pripada Jugoslaviji a veoma je bogato ribama kojih je u izobilju naročito u selu Novi Dojran.

Kasno u noć vratili smo se opet u Skopje, ovoga puta u već poznati i prijatan hotel u kojem smo prenoćili i sutradan smo se sreli sa prvim sunčanim danom, za ogled Skopja i posetu novem poslovnom prijatelju AK »LOZAR« Titov Veles. Dok smo se približavali Titovom Velesu nismo znali gde sve da se ustavi naš pogled! Na nepreglednim plantažama vinograda, na panorami doline Vardara ili na panorami koju nudi grad Titov Veles sa veličanstvenim spomenikom palim borcima i žrtvama fašizma u prošlom ratu. Bilo je dogovoreno da posetimo Jezero i da se sretnemo sa domaćinom. I tako je bilo. Drugovi Trajče Nikolov i Tome Smilevski koji su

Spomenik v Titovem Velesu v obliki odpirajočega se makovega cveta.

je izgradjen iz belog betona u vidu makovog cveta u fazi rascvetavanja a na pojedinim listovima simboliziranog cveta su uklesana imena onih, koji su dali svoje živote za sve ovo što ima danas T. Veles i Povardarje.

Dani su vrlo brzo prolazili a nas je čekao još dugi put do sledećeg poslovnog partnera Jadro Split.

Preko Prištine, Kosovske Mitrovice, Zabljaka, Titograda, Boke Kotorske i Dubrovnika smo stigli u Split. Po kratkoj noći zbog kasnog dolaska smo se sastali sa direktorom AG Jadro Split drugom Vučkovićem Juricom i direktorom AG Obnove Trogir Žižak Ivanom.

Prvi susret sa Splitom smo doživeli na izložbi cveća sa međunarodnim učešćem na kojoj su sude-lovali i oba agrokombinata.

Drugi susret je bio sa olimpijskim stadionom i gledajući moglo bi se reći da je i dalje ostao Marjan sa svojih 170 m visine da dominira Splitu. Ali je došao i olimpijski stadion koji je preuzeo popularnost domaćeg i stranog posetioca. Posetili smo proizvodne pogone AG Jadro i doživeli smo poseban susret sa tim kolektivom obzirom na sve ono što smo vidjeli i saznali.

nim poljoprivrednim proizvođačima a i sami šire obradive površine.

Od ukupne godišnje proizvodnje 70% plasiraju u Sloveniju a od toga više od polovine Mercator-Sadju zelenjavi. Zaposleno je 86 radnika a pored otvorenih površina za povrće imaju i 1 ha plasti-njaka.

Nisu izostale ni informacije o Trogiru, gradu i luci na krajnjem zapadnom delu Kaštelanskog zaliva. Preko izlaganja druga Žižka potsetili smo se o mnogo čemu što smo i ranije znali i saznali smo i o napretku grada i razvoju njegove industrije, turizma i kulture.

Puni prijatnih utisaka i zadovoljni velikom pažnjom svih domaćina vratili smo se preko Knina, Drvara, Bihaća i naše Dolenjske u Ljubljanu.

Putovanje nam je svestrano korisno. Videli smo gde se proizvodi roba koja je stalno na policama naših prodavaonica i kako žive radnici u onim kolektivima sa kojima smo uspostavili ili ćemo uspostaviti dohodkovne odnose.

Kod rešavanja tih odnosa lakše ćemo se sporazumeti, a sve ono što smo doživeli u opisanim radnim organizacijama nas obavezuje da im to uzvratimo.

Pospeševalne službe pri kmetijskih organizacijah

Jože Rozman

Mercator-Kmetijski kombinat Sevnica

Do leta 1974 je bil KK Sevnica enovita delovna organizacija, ki se je potem razdelil v dva tozda: proizvodnja s trgovino in obrat za kooperacijo. Z novimi tozdi je od leta 1976 naprej tak, kot je še danes. Ima naslednje temeljne enote: proizvodnjo, trgovino, klavnico in temeljno organizacijo kooperantov (TOK), ki ima med vsemi največji prihodek.

»Pospeševalci ne smemo biti žandarji, pač pa pomočniki in svetovalci«

TOK se poleg tega, da vodi in usmerja zasebno kmetijsko proizvodnjo, ukvarja deloma tudi s trgovino predvsem na podeželju, ki preskrbuje kmete-kooperante, oziroma po novem, združene kmete, z najnujnejšimi življenjskimi in kmetijskimi potrebščinami. V TOK-u je zaposleno 34 ljudi, od tega jih 9 skrbi neposredno za zasebno kmetijsko proizvodnjo oziroma pospeševanje. To so 4 mlečni kontrolorji, ki stalno, zjutraj in zvečer, delajo na terenu pri odjemalnicah mleka, in 5 pospeševalcev, če sem štejemo tudi direktorja TOK-a, Alojza Florjančiča.

Vsak od pospeševalcev nadzoruje, usmerja in vodi določeno vrsto kmetijske proizvodnje. Tako je eden zadolžen za mlečno proizvodnjo, drugi za sadjarstvo in jagodičevje, tretji za živinorejo in poljedelstvo in četrti za investicije, programe in vinogradništvo.

Peti, to je direktor, usklajuje in vodi delo vseh. Pospeševalec za mlečno proizvodnjo naprimer na celem področju KK-Sevnica urejuje cene, odkup mleka, prevoz, odnose s kmeti in mlekarnami, nadzoruje zbiralnice in zbiralce ter mlečne kontrolorje in opravlja še kup drugih manjših opravil.

Poleg za posamezno vrsto kmetijske proizvodnje je vsak pospeševalec zadolžen tudi za enega od proizvodnih okolišev. Ti so štirje in sicer: Tržišče-Sentjanž, Studenec-Bučka, Blanca-Zabukovje in Sevnica s širšo okolico. Pospeševalec v svojem okolišu vodi in usmerja celotno kmetijsko proizvodnjo, ima takorekoč pregled nad celotnim kmetijskim dogajanjem v okolišu, za reševanje posebnih zahtev, vprašanj ali problemov pa pokliče na pomoč tistega pospeševalca, ki skrbi posebej za to področje. V vsakem proizvodnem okolišu je potem še enkrat tedensko takimenovani poslovni dan, ko se v nekem družbenem prostoru zberejo skupaj predstavniki hranilno-kreditne službe, pospeševalec za ta okoliš in pospeševalec, ki je zadolžen za investicije in programe. S kmeti, ki pogosto in redno prihajajo, se tu navežejo prvi stiki, tu lahko dobijo osnovna navodila in napotke oziroma se dogovorijo za kasnejše ogleda in dogovore na kmetijah. Kmetje pospeševalce obiskujejo tudi v njihovih pisarnah v Sevnici. Tu jim je na voljo vsak dan vsaj eden od pospeševalcev.

»Kmet mora biti vedno vesel, ko prideš k hiši«

Ekipo sevnških pospeševalcev trenutno sestavljajo:

– **Martina Koritnik**, dipl. ing. agr., pri KK Sevnica od leta 1977, okoliš Studenec-Bučka ter sadjarstvo in jagodičevje.

– **Franc Starič**, kmet. tehnik, pri KK Sevnica od leta 1974, okoliš Blanca-Zabukovje in mlečna proizvodnja.

– **Franc Repše**, kmet. tehnik, pri KK Sevnica od leta 1979, okoliš Tržišče-Sentjanž in živinorejo-poljedelstvo.

– **Alojz Rutar**, sadjarski tehnik, pri KK Sevnica od leta 1963, okoliš Sevnica s okolico ter investicije v zasebnem kmetijstvu, programi in vinogradništvo.

– **Alojz Florjančič**, direktor

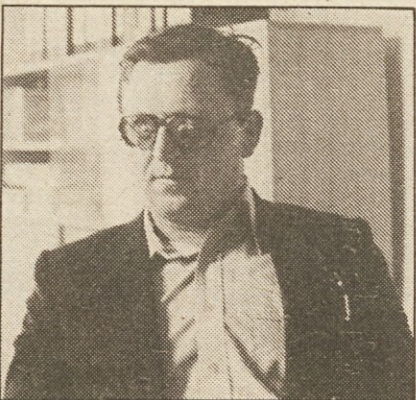
TOK, kmet, tehnik, pri KK Sevnica od leta 1975, vodi delo vseh pospeševalcev in živinorejo-poljedelstvo.

»Teorija brez prakse je kot metla brez ročaja«

Martina Koritnik skrbi za jagodičevje in sadjarstvo. Načrt, naj bi

Franc Starič in Avgust Sinkovič v novem hlevu.

Franc Starič

»Če kmeta okoli prineseš, si ga za vedno izgubil«

Vsak pospeševalec ima samoupravno sprejet letni proizvodni program, v okviru katerega potem sklepa letne pogodbe s posameznimi pridelovalci oziroma združenimi kmeti. Tako naj bi letos naprimer pridelali 3.300.000 litrov mleka in za to so sklenili 660 letnih pogodb. Od skupnega staleža krav v občini (3200) jih imajo združeni kmetje 2100. Za vso to živino, molznice in proizvodnjo mleka skrbi **Franc Starič** skupaj s štirimi mlečnimi kontrolorji, kjer vsak opravlja svoje naloge v enem od proizvodnih okolišev. Mlečni kontrolor najmanj enkrat mesečno obišče vsakega kmeta, poleg tega pa preverja stalež živine, s kmetom rešuje vse tekoče probleme in ga seznaja s sklepi TOK-a, tržnimi spremembami, vodi higieno in odkup mleka, jemlje tolščo mleka in tako naprej. Vsak mlečni kontrolor ima mesečni plan obiskov, skratka, on je tista nujna in nepogrešljiva vez med kmetom in kmetijsko organizacijo. Vsi mlečni kontrolorji so končali dvoletno kmetijsko poklicno šolo.

Poleg teh individualnih obiskov, navodil in nasvetov organizira pospeševalna služba tudi strokovna predavanja za kmete. Predavajo sami ali pa pokličejo znane slovenske strokovnjake. Ker pa teorija brez prakse obvisi v zraku, si prizadevajo tiste kmete, ki se posebej zanimajo za to ali ono, strniti v krožke in jim z razgovorom na njivi ali v hlevu pokazati, kako se streže tej ali oni stvari.

»Zaradi neurejenih razmer se koperantski odnosi krhajo«

Poleg vsega do sedaj povedanega je važna naloga pospeševalne službe tudi uvajanje novosti na področju kmetijstva. Vsako uvajanje novosti pa gre vsaj na začetku na račun TOK-a, saj je za poskus treba dati kmetu škropivo zastoni, sicer se bo težko navdušil zanj. Šele ko bo videl rezultat in ekonomski učinek, bo pripravljen razvezati tudi svojo mošnjo. Seveda to ni ravno pri vseh enako, mladi so dovetnejši za novosti, starejši pa bolj oprezni in previdni, ne bomo se tudi veliko zmotili, če zapišemo, da traja poprečno »prepričevalna doba« za novogradnjo hleva ali preusmeritev kmetije kar dve leti.

Po drugi strani pa morajo biti želje tako pospeševalcev kot kmetov strpnije in načrti manj smeli, pa ne zaradi njih samih, pač pa

v pisarno, a so se obračali kar na tistega, ki so ga že poznali, čeprav sem bil jaz za to področje, mi je dejal Franc Starič, ko sva se peljala v Dolnje Brezovo h kmetu **Avgustu Sinkoviču**. »Kljub vsem težavam smo vsaj pri živinoreji veliko naredili«, je nadaljeval, »saj je v

Martina Koritnik

Franc Repše

Vprašanje in odgovor; nasvet pospeševalca

Vse foto: Jože Rozman

vsako leto zasadili novih pet hektarov s črnim ribezom, bo dosežen le, če bodo tudi naslednja leta braz pozebe, saj je zmrzal tri leta zapovrstjo nazaj naredila precej škode, kmetom pa vzela nemalo poguma. Trenutno prideluje ribez 50 kmetov na skupno 20. hektarih. Stokovno in pospeševalno delo z njimi je večinoma skupinsko. Zberejo se pri enem od kmetov, kjer se dogovorijo za vse potrebne ukrepe in dobijo nasvete, ki jih potem obesimo tudi na oglasne deske po okoliških. Od časa do časa pridejo tudi strokovnjaki iz marihorskega Zavoda za sadjarstvo, ki imajo strokovna predavanja. Podobno velja tudi za kmete-sadjarje. Teh je zaenkrat manj, šele 6, ki imajo skupaj 7 hektarov nasadov, do leta 1985 pa naj bi bilo teh nasadov že 40 hektarov. Ker jih je manj, je delo z njimi zaenkrat še bolj individualno in po potrebi.

zaradi ...No, to je že dolga in izpe-ta pesem, ki pa se žal ponavlja. Človek se čudno počuti, če govori kmetu, naj gnoji tudi z umetnim gnojem, če pa ga ni dobiti, naj zaščiti rastline s temi ali temi sredstvi ali uničuje plevele s herbicidi, če pa se teh sredstev ne da dobiti. Včasih zmanjka tudi semen, recimo sedaj za strniščne posevke in tako naprej. Posebno vprašanje so dvojne cene pri živini in težko je kmeta prisiliti, naj se drži kooperantskih pogodb, če pa drugje lahko prodaja živino dražje in je življenjsko pravzaprav odvisen od teh cen. Mi pa ne smemo biti žandarji, pravijo pospeševalci, ampak kmetu pomočniki in svetovalci.

»Pospeševalca je treba vzgojiti doma«

»Sam sem rabil dve leti, da so me kmetje sprejeli. Hodili so sicer

občini posodobljena tretjina vseh stojšč«.

Ustavila sva se pred novim hlevom, ki bi bil po velikosti lahko mirno vaški zadržni dom in že jo je izza vogla primahal postaven in nasmejan gospodar. »Pohvaliti moram pospeševalce in kombinat, saj so mi veliko pomagali. Nimam niti osnovne šole, a nisem toliko trmast, da ne bi vprašal ljudi, ki vedo več od mene«, je zgovorno pripovedoval o svojih izkušnjah s pospeševalno službo Avgust Sinkovič. »Žena mi je večkrat rekla, saj se te bodo naveličali, ko tolikokrat sitnariš pri njih, pa sem vseeno šel in so me bili vedno veseli. Veste, raje dvakrat vprašam, kot enkrat napak storim«, je končal in nama razkazal hlev in podstrešje nad njim, kamor je letos že spravil 42 prikolic sena, pa se je komaj kaj poznalo, toliko prostora je še za otavo in morda tudi vnuko.

Plantaze jagod v Krškem

V M-Agrokombinatu Krško, tozdu Sadjarstvo poljedelstvo pridelujejo tudi jagode, najzgodnejši in zato spomladi najbolj zaželen sadež. Letos imajo 11 hektarov dvoletnih nasadov. Na 5 hektarih, ki so jih zasadili spomladi, pa so junija in julija že nabrali 4,5 tone jagod. Na sliki je dvoletni nasad jagod vrste Go-

rella; brezvirusne sadike so dobili iz Belgije. Pred saditvijo je treba zemljišče primerno pripraviti. Jeseni se ga najprej globlje preorje in založno pognoji z mineralnimi gnojili in hlevskim gnojem ter razkuži pred nematodami (ogrci). Spomladi, pred strojnim polaganjem črne folije, zemljišče poskropijo s herbicidi

proti plevelu in ga prekopljejo s frezo. Ko je 120 cm široka folija položena, je treba pred saditvijo s posebnim izžigalcem še izžgati 8 do 10 cm velike odprtine (dve vrsti na folijo), v katere se potem ročno sadi. Nasad se izrodi v treh letih, potem sledi kolobar (koruza ali žitarice).

Nasadi jagod potrebujejo določeno nego in skrb. Spomladi je potrebno trikratno škropljenje s flungicidi proti plesni. Prvič se škropi, ko je odprtih do 20 odstotkov cvetov, drugič, ko je odprtih do 50 odstotkov cvetov, in tretjič, ko je odprtih do 75 odstotkov cvetov. Plevela med vrstami (folijami) zatirajo s herbicidi, tiste, ki poženejo skozi odprtine v folijah, pa je treba opleti ročno. Po končanem obiranju je potrebno zopet opleti nasade, zatreti medvrstne plevela s herbicidi in poskropiti proti plesni.

Jagode predvsem v času zorenja rabijo veliko vlage. Letos je bilo dežja ravno dovolj in ne preveč, sicer bi sadeži začeli gniti. Če bi bila suša, bi nasade namakali iz Save, saj so si zaradi lanskega sušnega leta letos priskrbeli namakalne naprave.

Letos so obirali jagode od 6. junija do začetka julija. Obiralci so predvsem mladi fantje in ženske iz hrvaškega Zagorja in Bosne. Pridejo večinoma sami, ko se konča pouk na osnovnih šolah. Obirajo od jutra do večera, pridni naberejo tudi do 40 zabožčkov jagod na dan, sicer pa po-

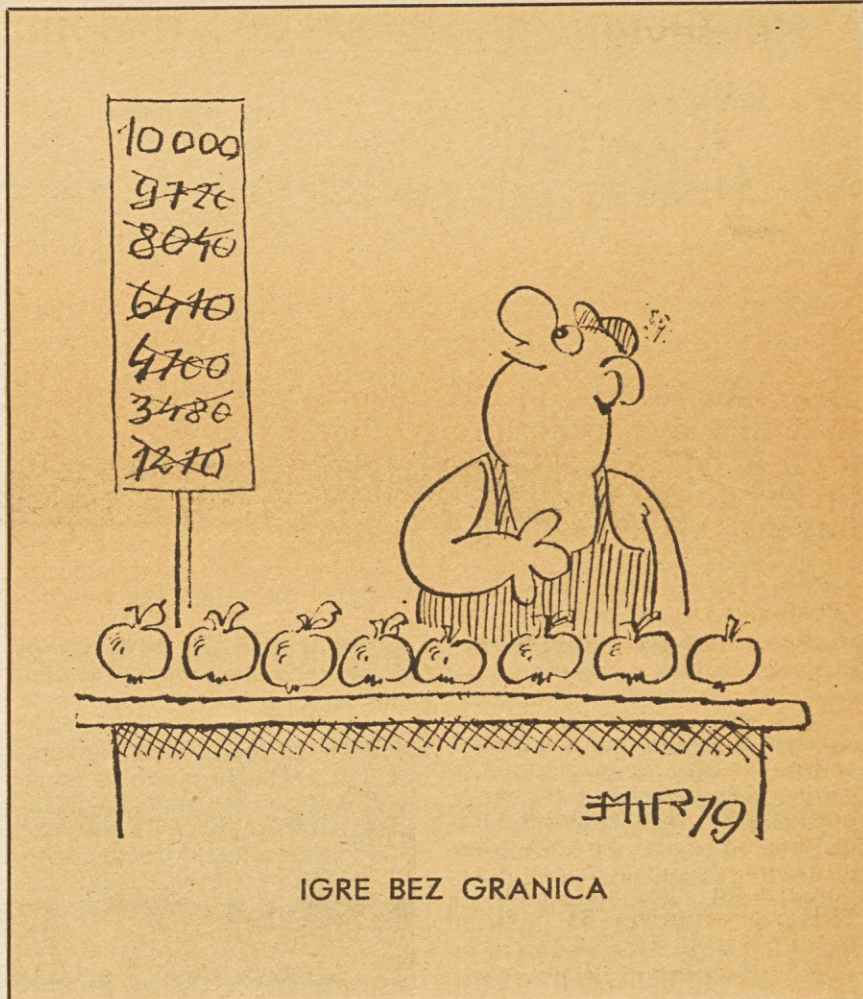
prečno 30 do 35 zabožčkov. V zabožčku je 6 do 7 kilogramov jagod, za polnega dobi obiralec 12 din. Pridni torej kar lepo zaslužijo.

Vsakdo pa, ki si je želel nabrati jagod za sebe, je moral plačati 40 din za vstopnino, potem pa je na

30 metrov dolgem predelu nabiral, kolikor je hotel. Nabrane jagode so mu na koncu stehali in te je plačal po 15 din za kilogram. Obiskovalcev in turistov oziroma obiralcev te vrste tudi ni manjkalo. Marsikateri si je nabral 20 in še več kilogramov jagod.

Sredi nasadov so si postavili zasilno sprejemališče, kjer so turistom-obiralcem tehtali nabrane jagode, rednim obiralcem pa šteli nabrane zabožčke. Obiralci porabijo za cel nasad približno tri dni, nakar začnejo zopet od kraja, saj jagode zorijo tekorekoč dnevno. Prvovrstne sadeže pošiljajo na trg v Ljubljano, Kranj in Zagreb, drugovrstne pa so namenjene za predelavo.

Besedilo in slike: Jože Rozman

IGRE BEZ GRANICA

Izposojeno iz UPI-novine

Sobotni izlet v Krško

Jože Rozman

Dan jagod z Mercator Turistom

Tri Mercatorjeve organizacije so stopile vkup in spletle zanimivo turistično ponudbo: M-Turist je pod pokroviteljstvom ljubljanskega Dnevnika pripravil 28. junija enodnevni izlet z vlakom v Krško in okolico, M-Agrokombinat Krško je razprl nederja svojih jagodnih nasadov in udeležencem izleta ponudil najprej lepe, rdeče, sveže in debele sadeže, kolikor jih je kdo hotel, potem pa še za nabiranje po turistični ceni, hotel Sremič pa je navsezadnje poskrbel še za to, da hlastni jedci jagod ne bi imeli prebavnih motenj, saj preveč jagod na tešče škodi, in je pripravil imenitno in obilno kosilo.

Ze res, da je bil program izleta nekoliko drugačen, kot se je potem vse skupaj zasukalo, vendar pa to udeležencev izleta, žal jih je bilo le dvanajst, ni niti najmanj motilo, saj so vsi prišli na svoj račun – nabrali so si jagod, kolikor so jih lahko nesli. Po obisku plantaze jagod, kjer se je rdeče bogastvo kar samo ponujalo («Tukaj toliko jagod, v Ljubljani pa taka draginja», so tarnale prizadete gospodinje) in ko so se izletniki jagod pošteno in zastonj najedli, so jo mahnili v stari del Krškega in si ogledali Valvasorjevo hišo. Spotoma so si nakupili veder in drugih pripomočkov, da bi šlo vanje kar največ jagod. Po kosilu v hotelu

Sremič je osebje hotela zvozilo izletnike nazaj na plantažo, kjer se je začelo turistično obiranje. Ob petih popoldne so bila vedra in vse, kar je imelo prostornino, polna jagod in gospodinje so že delile nasvete nam neukim, kako se dela jagodni kompot in podobne zimске shranke.

Nadvse zadovoljni izletniki na vlak, kraljujoč med vedri in zabožčki jagod, so od časa do časa zatarnali: škoda, da nas ni bilo več, saj ste videli, koliko jagod. Nekaj so jih na plantaži dali še povrh, da se je tudi sprevodnik v Zidanem mostu lahko posladkal z njimi.

Gremo na jagode! Udeleženci izleta pred hotelom Sremič v Krškem.

Trgovina pomaga nerazvitim krajem

Jaro Novak

M-Jelša in oskrba v socializmu

Nikoli ne bomo storili dovolj za te ljudi, je med neuradnim razgovorom v Zágorju na Kozjanskem pripomnil direktor Mercator-Jelše, potem ko smo na dan borca v tem kraju slovesno odprli novo trgovino. Poslovalnica M-Jelše bo poslej v hiši, kjer sta v pozni jeseni 1944. delovala okrožni komite KPS in okrožni odbor OF za Kozjansko. V spomin na to so 4. julija borci krajevnne skupnosti Lesično-Zágorje odkrili spominsko ploščo.

Vas Zágorje leži v zeleni dolini, 10 kilometrov zahodno od Kozjega, na pol poti od Planine pri Sevnici. Na južni strani se dviga gozdnat hrbet 1023 m visokega Bohora. Sama vas ima nekaj manj kakor 80 hiš, vsa krajevna skupnost pa okoli 400 prebivalcev. Spada pod občino Šmarje pri Jelšah, po razvitosti »tretjo od zadaj«, kakor so komentirali domačini. Predstava o njenih ljudeh pa bi bila napačna, ko bi menili, da so resignirani in držijo roke križem, v vdani v usodo. Kakor je poudaril v svojem nagovoru ob otvoritvi predsednik skupščine občine Šmarje pri Jelšah, **Darko Bizjak**, krajsani skrbijo za svoj razvoj, kakor so v letih narodnoosvobodilnega boja skrbeli za svojo vojsko ter partizanske bolnišnice in se brez madeža zapisali v zgodovino slovenskega naroda. Leta 1952 so elektrificirali vasi, tako da sta zdaj brez elektrike le še dve gospodinjstvi. V lanskem letu so asfaltirali 1350 metrov ceste do vasi, zdaj pa imajo še veliko načrtov: v krajevni skupnosti je en sam telefon... itd.

Ko pridete po klanec v središče vasi z veliko cerkvijo in s hišo, v kateri je nova trgovina, vas pritegne velik napis na fasadi šole – Prešernovi verzi:

»Manj strašna noč je v črne
zemlje krili,
ko so pod svetlim soncem sužni
dnovi.«

Napisali so ga med vojno.

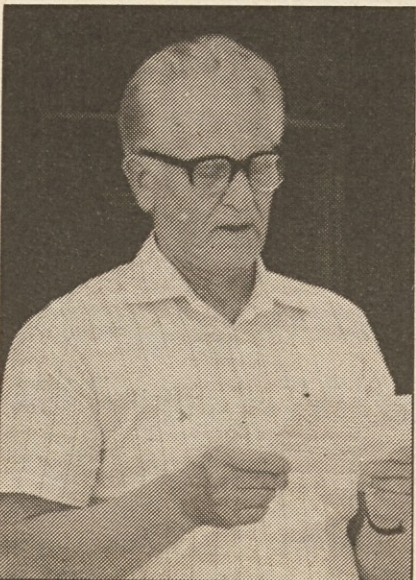
Dušan Špindler, ki je bil tod sekretar okrožnega komiteja KPS in odbora OF, je po odkritju spominske plošče, med prijateljskim pogovorom, brez patetike dejal: »V teh krajih ni bilo primerov izdajstva. Ljudstvo je ščitilo svojo vojsko, zato smo bili tu na varnem.«

Med udeleženci slovesnosti je bil tudi **Mirko Golec-Matevž**, ki je bil oktobra 1944 prvi predsednik volilne komisije na Kozjanskem – ob volitvah narodno osvobodilnih odborov – prve ljudske oblasti, ki se je obdržala do osvoboditve. »Ljudje v teh krajih so držali skupaj. Rekvizicije živil in

obleke niso bile potrebne. Odbori so oskrbeli bolnišnice in niti ena od njih ni bila odkrita na tem področju.«

Janez Rovtar-Žan, ki je bil tudi član okrožnega odbora OF za prosveto, se je spominjal prvega pevskega zbora, ki je nastopil na tamkajšnjem pokopališču 1. novembra leta 1944. Na otvoritvi letošnjega 4. julija je nastopil moški pevski zbor 32 pevcev s Kozjega, za dve prisrčni točki pa sta poskrbeli dekleti z recitacijo in dva harmonikarčka, vsi člani kulturno umetniškega društva iz Lesičnega.

Svečani govor, ki ga je imel

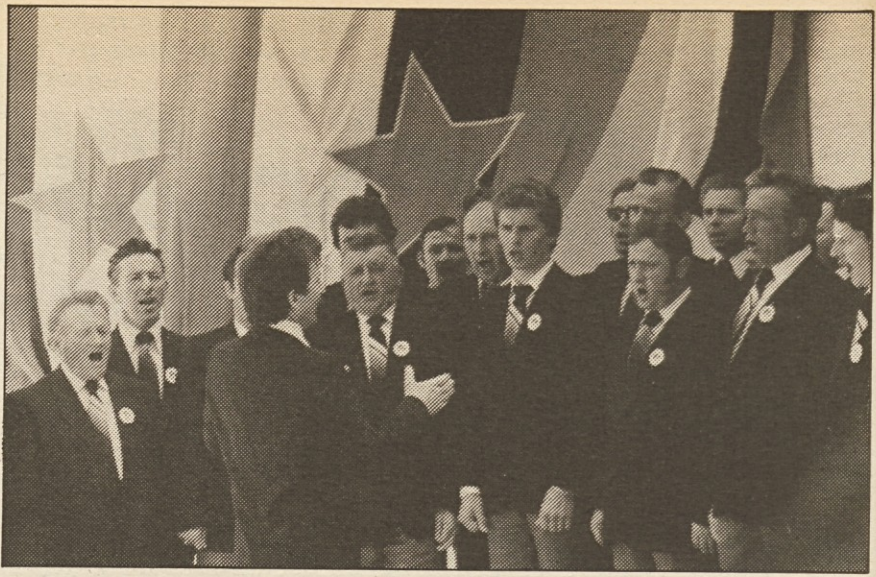
V imenu Mercator-Jelše je udeležence otvoritve pozdravil Edi Plevnik.

predsednik KS **Marjan Tovornik**, je izzvenel v prisego zvestobe Titu, s solzami v očeh prisotnih.

Kolektiv Mercator-Jelše je zastopal kot govornik **Edi Plevnik**. Povedal je, da so delavci Jelše marsičemu zavestno odrekajo, samo da bi nudili oskrbo krajem s takimi ljudmi. Te trgovinice niso in ne morejo biti rentabilne niti jih Mercator-Jelša ne ohranja zaradi tega, ker bi to utegnile biti. Pred-

stavniki Jelše so povedali, da imajo vsaj 30 takih trgovin, ki z gospodarskega vidika pomenijo zgolj breme delovni organizaciji. Lani jih je 24 krilo le osebne dohodke zaposlenih, 8 pa celo teh ne. Kakor je paradoksalno slišati za gospodarsko organizacijo, bi šlo Jelši bolje, ko bi opustila vse te trgovine. Trgovina na teh območjih kot panoga potemtakem sama novi breme večjih stroškov za oskrbo odročnih in kupno šibkih področij. V Zágorje vozijo kruh iz Rogaske Slatine, po najbližjih cestah 40 km daleč. Enkrat tedensko bodo dobivali tudi sveže meso.

Socialnih trgovin, kakršne so po

Del 32-članskega pevskega zbora s Kozjega na prireditvi v Zágorju.

Kozjanskem, ima sestavljena organizacija Mercator med svojimi 1.070 prodajalnami blizu 120 – tako na obrobju ljubljanske kotline kakor na Idrijskem in Notranjskem, na Štajerskem in v Prekmurju, na področju Ribnice in Kočevja, Trebnja, Novega mesta, Metlike in Čabra ter v Zasavju in Posavju – povsod tam, kjer so velike potrebe za obnovo, nikjer pa sredstev za razširjeno reprodukcijo.

»Načrtujemo, da bomo kmalu

poskrbeli še za dve podobni trgovini«, je napovedal direktor M-Jelše, **Miloš Klanjšek**. Potem so nas povabili k osnovni šoli, koder so delili partizanski golaž, skuhan v vojaški terenski kuhinji, zaradi katerega bi šel v partizane. V hiši so peli zbrani borci in aktivisti, pomešani z vaščani.

Na tabli hiše v Zágorju, kjer je bil sedež krajevnega odbora in ljudske oblasti, je od tega dne dalje oranžni M – kakor mir, moka, meso, mast...

Pogled na Zágorje na Kozjanskem z jugozahodne strani

● Malokdaj zaidemo mednje ● Malokdaj zaidemo mednje ● Malokdaj zaidemo mednje ● Malokdaj zaidemo mednje ● Malokdaj zaidemo mednje

Trgovina za 40 družin

Nekdo mora oskrbovati tudi vasi

Če vas pot zanese na bolj odročne ceste, v turistično nerazvite kraje, pričakujete, da se boste srečali s starožitnostmi in s strašilom na polju, nikakor pa ne s starimi znanci in vsakodnevnimi sosedi. Pa vendarle to ni mogoče. Tudi tam, koder za druge ni zanimivo, vas preseneti oranžni M. Tako tudi v Grčaricah.

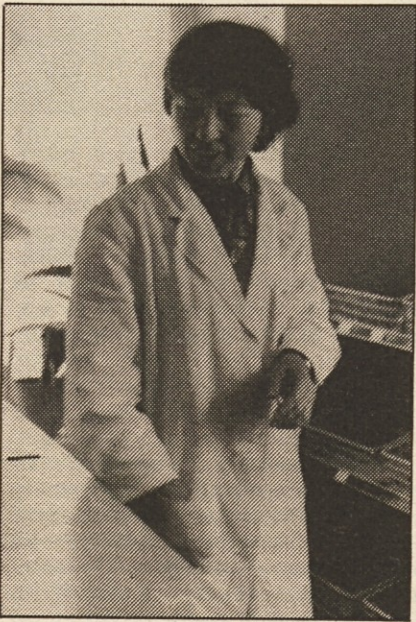
Če se peljete po cesti Ljubljana-Kočevje »od Ribnice do Rakitnice« – po narodni popevki – je 7 km dalje vas Grčarice. Tu so partizani 10. septembra 1943 obračunali s plavo gardo. Za vasio pelje cesta na Veliko goro, znano po Jelenovem žlebu, partizanski bolnišnici Ogenjci in po domu na Travnici gori. Vas Grčarice ima danes okoli 400 hiš, večinoma pozidanih po vojni. Veliko sedanjih naseľjencev se je priselilo iz Glažute leta 1941, ker je bila tam požgana žaga grofa Auerspergerja. Bolj strnjenih je le nekaj starih hiš na »trgu« okoli velike stare lipe. Tam je sedež gozdnega gospodarstva, »Kulturni dom« z gasilskim stolpom, stari farovž brez cerkve, ki je bila nekoč zraven, in stara hiša z imenitno poslikano novo tablo in oranžnim M. Na njem preberemo, da je to poslovalnica Gozdar, ki spada v

Mercatorjev TOZD Jelka Ribnica (M-Rožnik). Izvedeli smo, da so bile pred vojno tukaj tri trgovine.

Edina zaposlena, ki vodi trgovinico in prodaja živila ter druge potrebščine nekaj več kakor 40 družinam gozdarjev in upokoјjencev, ki živijo po večini z eno plačo, je zgovorna **Anica Grbec**. V Grčaricah je od leta 1973, pozna vaščane in njihove potrebe. Trgovino v poletnem času odpira od 7.30 do 12. in od 17. do 19. ure popoldne. Zimski čas je tudi izmenski, vendar prilagojen. Čeprav trgovina nima živahnega zaledja niti ni kupna moč vaščanov velika, se je tovaršica **Anica** pohvalila, da zdaj ne dela z izgubo.

Mesečni promet redno znese že 19 milijonov starih dinarjev. Ko pa smo pripravili fotoaparata, je vzkliknila: »Ne, ne, nikar ne slikajte! Hiša je tako grda!« **Anica Grbec** in

vaščani z njo skromno čakajo, da bodo trgovino obnovili, ko bo končana blagovnica v Ribnici. Kdor se zanima za opremo v trgovinah pred vojno, si jo lahko ogleda tukaj – predalčki z ročaji, police v sivem...

Anica Grbec vodi poslovalnico v Grčaricah.

Prostor za skladiščenje je prav majhen, če pomislimo, da mora biti tudi na zalogi blago, ki je po njem povpraševanje na deželi: koruza, oves, otrobi... Blago se počasi obrača, zato so grosistično pakirane količine živil prevlekle za takšne trgovinice – rok trajanja nenehno ogroža paket, ki ne poide

tako kmalu kakor v mestih, kaže pa, da dobavitelji ne upoštevajo ali ne morejo upoštevati želja po manjših količinah pri dobavi. S kruhom, svežim mesom, sadjem in zelenjavo se trgovinica oskrbuje iz Ribnice vsak drugi dan.

dopušča vsaj rednega vzdrževanja z vidika gospodarnosti, ne opravičuje obstoja poslovalnice. Tudi ta trgovinica je torej socialna, saj pri oskrbi ne moremo vselej gledati zgolj na rentabilnost. Vprašanje je revnejših občinah je tudi, kdo naj

Stara hiša s prodajalno gozdar v upravljanju Tozda Jelka iz Ribnice (Mercator-Rožnik), ki v Grčaricah oskrbuje 40 družin.

Anica Grbec se lepo razume s vaščani. Povedali so, da jim postreže z vsem, samo kave ni. Tu pa deli usodo vseh poslovodkinj, tudi tistih v mestnih naseljih.

S poslojpa se kruši opeka in odpada omet. Da to ni zanemarjenost, priča skrbno izdelana tabla z napisom firme. Dohodek, ki ne

bi poleg trgovine kril stroške, ki so večji zaradi transporta manjših količin, majhnega obračanja zalog in drugih dejavnikov, ki vplivajo na dohodek in akumulativnost. Ali je res samo trgovina tista, ki je dolžna iz lastnih sredstev skrbeti za to, za kar se mora družba brigati kot celota. **K. B.**

Zamisli tozda Preskrba Portorož

Mile Bitenc

Trgovina na obali

Obala je v teh poletnih dneh živahna, da je kaj. Delavci portoroške TOZD Preskrba so za najrazličnejše športne rekvizite, oblačila, opremo za taborjenje, piknik in izlete pravočasno poskrbeli. Ravno v pravem času so na piranski obali odprli novo trgovino, v kateri res velika izbira najraznovrstnejšega blaga kar potegne k nakupu.

To je prva tovrstna trgovina na tem delu naše obale. Niti dva meseca še ne posluje, pa se že lahko pohvali: kupci so več kot zadovoljni, kupujejo pa toliko, da so zadovoljni tudi trgovci.

Herman Küssel je poslovođaja in pripovedoval mi je takole:

»S prenovitvijo prostorov, ki smo jih kupili, smo hiteli. Na vsak način smo hoteli ujeti »Igre brez meja«. Trud se je izplačal – uspeli smo. Domačini in tudi tujci so izredno zadovoljni. Veste, takšna trgovina je bila tu več kot potrebna. Kar pogledajte, kaj vse ponujamo: vse vrste športnega tekstila kot so dresi, trenerke, anoraki, športne copate vseh vrst, pa pribor za ribolov, vrsto artiklov, ki sodijo k raznim morskim športom in igram (copate, puške, maske, plavutke, obleke, žoge, ležalnike) in drugo.«

»Prej ste omenili, da ste takorekoč za las ujeli »Igre brez meja«.

Kaj vam je to pomenilo?

»Veliko tekmovalcev, ki so prišli v Portorož, je stopilo prav v našo prodajalno. Tako se je na primer cela portugalska ekipa oblekla pri nas.«

»Kaj pa tujci? Kaj kupujejo, po čem zdaj, v sezoni, največ se gajo?«

»Saj prav tujcev je največ. Tam nekje okrog osemdeset odstotkov nakupov gre prav na račun njih. Posebno dosti je Čehov in Madžarov. V glavnem iščejo Adidas opremo – majice, trenerke, hlačke, copate. Nemci pa so na primer zelo zadovoljni z Rašico in radi kupujejo Elanove trenerke, pa seveda tudi drugo.«

»Pa promet? Štejete ob večerih zajetne šope bankovcev?«

»Ja, saj jih res. S prometom smo lahko več kot zadovoljni. Plana nam niso postavili. Potihoma smo računali na 70 do 80 starih milijonov mesečno. To bi bilo čisto v

redu. Pa smo že v prvih štirinajstih dneh napravili skoraj toliko. Veste, veliko je kupcev, ki nakupujejo toliko, da pustijo pri nas tudi 500 in več starih tisočakov naenkrat.«

Kupcev torej ne manjka, dela pa tudi ne. Trgovina je zdaj v sezoni odprta vsak dan, razen nedelje, od 7. do 20. ure. Redno zaposlenih je pet delavcev, zdaj pa imajo v kolektivu še dva »sezonce«, kot jima pravijo. To je za naše obalne prodajalne v poletnem času sploh značilno.

Pri delu se ujamejo in poslovodja pravi, da je kolektiv prav prijeten. Sodelavce si je lahko sam izbral in posebno srečno roko je imel, tako pravi, ko je izbral tudi Miloša Horvata. Fant je delal prej v skladišču, zdaj pa je kot prodajalec v tej stroki zelo uspešen in zna postreči malodane vsakega kupca, saj pasivno govori kar tri tuje jezike.

Ob koncu še čisto na kratko nekaj besed o poslovodji, Hermanu Küsslu, ki je bil yčasih vrhunski športnik, a mu je žal bolezen preprečila načrte, ki jih je imel. Bil je v državni reprezentanci za skoke v vodo, sicer pa je v Piranu poučeval telesno vzgojo. Zdaj ni več aktiven, pač pa še dela kot funkcionar na področju športa. Na lanski Mercatoriadi je svoje zadolžitve tudi vestno opravil. Vse to in pa delo v trgovini ga še veže na šport. Sicer pa rad poje in je že vrsto let član znanega pevskega zbora KUD Karol Pahor iz Pirana. Med 35 pevci, kolikor jih zbor šteje, v njem razen Hermana poje še 7 delavcev iz naše TOZD Preskrba Portorož. Prav gotovo je tudi to svojevrstna posebnost.

S piranskega zelenjavnega trga

Mile Bitenc

»M« v objemu tržnice

Poletna turistična sezona prinese več dela predvsem našim trgovcem, ki so zaposleni ob morju. Kupcev ne manjka nikjer, prav gotovo pa so prodajalne živili še najbolj obiskane. Smo v času, ko bi moralo biti na prodajnih policah na izbiro dovolj sadja in zelenjave. Je tako?

Poglejmo, kako je na primer v Piranu. Na zelenjavnem trgu ima portoroška TOZD Preskrba (M-Nanos) kar dve trgovinici, ki razen nekaj živil ponujata tudi sadje in zelenjavo.

»Kdove kakšne izbire ni,« pravi poslovodja, Rudi Kaligarič, in brž doda, da bi bilo še veliko slabše, če bi bil odvisen le od dostave. Ta šepa in pomagati si mora sam. Kombi, s katerim dobavlja, mu hkrati služi kot nekakšno priročno skladišče, saj v trgovini le-tega primanjkuje.

Tistega dne, ko sem zbiral podatke za tale zapis, izbira sadja in zelenjave ni bila ravno pestra, vsekakor pa premajhna za ta letni čas. Tudi kakovost bi bila lahko boljša, a kaj, ko je z nabavo težko.

Vsemu navkljub je kupcev dovolj in so kolikor toliko zadovoljni. Cene v naši »zelenjavi« so v povprečju za 20 odstotkov nižje od tistih na tržnici. Tržnica pa je prav tako na tem trgu, zato je naša trgovina prav gotovo v nezavidljivem položaju: tisto, kar ima trg, mora

biti tudi v trgovini, pa še lepše in ceneje mora biti; če s tem v trgovino privabiš kupca, potem bo skorajda zagotovo vzel še kaj – pijače, konzerve, kaj sladkega... Vse to namreč ta prodajalna tudi ponuja.

Tudi tu se kajpak sezona močno pozna. Naj za primer navedem lanski podatek, ki pravi, da so iztržili meseca marca 57 milijonov, avgusta pa kar celih 100 milijonov dinarjev več. Za takšen promet je treba seveda skrbno zalagati prodajne police in tudi več delati. Včasih so potrebne celo nadure, saj je ta trgovina odprta celo ob nedeljah dopoldne. V poletnem času postavijo na trg še svojo stojnico, kar seveda prodajo še poveča. Vendar pa imajo, tako kot marsikje v trgovini, tudi tukaj problem s kadrom, saj delajo večino ma ženske.

Pa še nekaj: pred prodajalno je nameščena pipa s tekočo vodo in marsikdo takoj po nakupu opere sadje in zagriže v sočen sadež. Ta posebnost, ki je morda le slučajna, je prav gotovo dobrodošla in je mogoče zato kupcev še več.

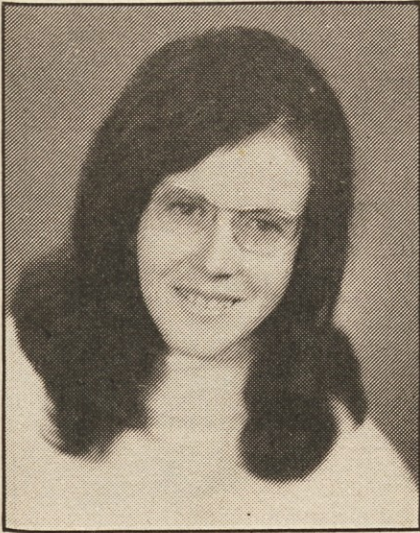
V slovo

Zinka Hedl

Vedno znova nas v kolektivu delovne organizacije Mercator Izbira Panonija Ptuj pretresajo žalostne novice, vse pogostejše se poslavljamo od sodelavcev, katerih poti se od nas za vedno ločijo.

Prvi julijski dan nas je presenela vest, da je nenadoma umrla naša sodelavka Zinka Hedl.

Zinka se je rodila 1. 10. 1946 v delavsko kmečki družini. Sedemnajst let je bila zaposlena v na-

šem kolektivu. Najprej kot blagovno finančni knjigovodja v skladišču železnine, zadnje leto pa je opravljala dela in naloge kalkulacije cen in količinske evidence za blagovno skupino široka potrošnja v komercialnem sektorju delovne organizacije.

S svojo družabnostjo in vedrino je ob zahtevnem delu uspešno vplivala na sodelavce, tako da smo svoje delo z njo, čeprav v težkih delovnih pogojih, z veseljem in zadovoljstvom opravljali.

Zaradi požrtvovalnosti, zvestobe in marljivosti pri delu smo jo cenili in prav zaradi tega je za nas izguba Zinke nenadomestljiva. Še bolj kot sodelavci jo bodo pogrešali hčerki in sin, katerim je posvečala največjo skrb in materinsko ljubezen.

V spominu nam bo ostala Zinka kot nepozabna sodelavka, prijateljica in tovarišica, ki je bila vedno in povsod pripravljena pomagati.

Sodelavci

Glasili iz Hrastnika in Krškega

Center za obveščanje

Naš gostinec in Poročevalec

Tako kot vedno smo tudi v juliju dobili v uredništvo dve glasili delovnih organizacij: iz Hrastnika Našega gostinca, iz Krškega pa Poročevalca. Objavljamo kratek povzetek obeh glasil.

Naš gostinec (izdaja ga tozd Jelka Hrastnik, DO M-Hoteli gostinstvo) je izšel 15. julija v nakladi 80 izvodov. Nosi zaporedno številko 13. Ureja ga uredniški odbor, ki ga sestavljajo: Cveto Kmetič, Rajko Bočko, Ludvik Vezovišek, Andrej Logar in Milena Urbajs. Glasilo prejemajo vsi delavci, upokoјenci in štipendisti tozda Jelka.

Najprej je, tako kot vedno, objavljena tabela »Realizacija plana in izračun vrednosti točke po poslovnih enotah za junij 1980«. Verjetno ni delavca, ki si jo ne ogleda in iz številk razbere, zakaj je ta mesec zaslužil več ali manj. Sledi jo sklepi komisije za delovna razmerja in zbora delavcev, ki je bil 25. junija v gostišču Zasavje. Tu so najprej sklenili, da bodo dohodek enega junijskega delavnika pripevali kot pomoč prizadetim v občini Raška. Najprej so se delavci strinjali z besedilom dopoljnene pravilnika o osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka, delitev sredstev za osebne dohodke, osebnih prejemkov in materialnih stroškov, ostalih prejemkov in skupne porabe in so zato predlagali delegatom delavskega sveta, da razpišejo referendum za sprejem tega pravilnika. Sprejeli so še nekaj drugih, manj pomembnih sklepov.

Na koncu je objavljen zanimiv prispevek o izletu osmošolcev po Jugoslaviji, sestavljen iz naslednjih poglavij: Iz avtobusa, Dedinje, Raška, Dubrovnik, Neum, Mostar, Travnik in Počitelj. Očitno so to postaje izleta, za vsako poglavje pa je eden od udeležencev napisal kratek in jednat prispevek. Poglejmo primer! »Ob cesti je bilo nekaj ljudi in nesli so človeka. Človek je ležal le zavrt. Nesli so ga proti cerkvi. Za njim je šlo nekaj žensk, ki niso jokale in niso bile v črnini. Bilo je zares čudno, saj se mi je zdelo, da ga sploh niso imeli radi. Ko sem prišla domov, sem to povedala očetu. On pa je rekel, da človeka, ki umre, dajo v jamo sedeti. Notri položijo hrano in pijačo. Jokajo pa se ne, ker pravijo, da bo prišla duša nazaj.«

Poročevalec, št. 11/80, je izšel 3. julija v nakladi 500 izvodov, ure-

dil ga je glavni in odgovorni urednik Jože Černoša.

Uvodnik je posvečen 4. juliju, dnevu borca. Sledi novica o srečanjih iz delovne organizacije, ki so dobili nova stanovanja. Pet jih je dobilo solidarnostna stanovanja, trije stanovanja, ki jih je kupila delovna organizacija, štirje pa so dobili starejša stanovanja. Ostale strani so, kot opozarja sam urednik, polne imen in zato bolj zanimive za delavce DO. Objavljeni so namreč rezultati volitev v delovni in temeljnih organizacijah, ki so bile 27. junija. Volili so delavski svet, samoupravno delavsko kontrolo in disciplinsko komisijo delovne organizacije ter delavske svete in samoupravne delavske kontrole tizdov in delovne skupnosti.

Povzel: Jože Rozman

Poročevalec napreduje

V Poročevalcu M-Agrokombinata Krško, številka 12/80, ki je izšel 17. julija – ureja pa ga Jože Černoša – so uspeli na 4 ciklostiranih straneh posredovati naslednje teme (po teži):

- investicijska vlaganja v letu 1980,
- napoved obravnave periodičnih obračunov,
- razgovor z v. d. direktorja TOZD Trgovina – servis,
- proslava 30 let samoupravljanja,
- zbiranje pomoči prizadetim v naravnih nesrečah,
- zabeležka s strokovne ekskurzije aktivna žena.

Le dve temi od teh sta beležka dogajanja, vse ostale so akcijsko naravnane in mobilizacijske. Tudi po svojem pristopu v obdelavi informacij se glasilo delavcev in združenih kmetov M-Agrokombinata bliža novinarskemu načinu poročanja, pri čemer ni niti najmanj spogledljivo, ampak vselej smotno. Primer za to je v tej številki oblika intervjuja, koder je predstavitev vršilca dolžnosti povod za predstavitev tehtne in globalne problematike. Slej ko prej urednik posveča primerno skrb tudi jeziku informacije. – JN

V slovo

Dušan Dostal

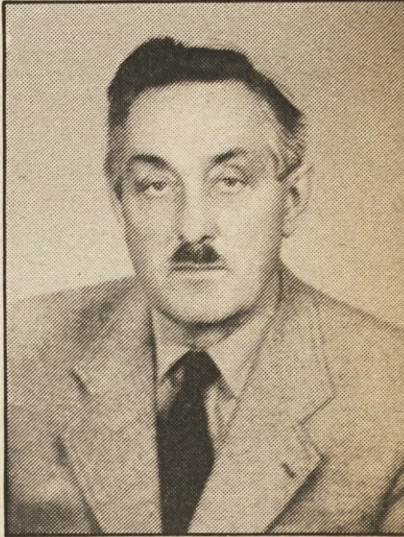
Rodil se je 17. 10. 1919 na Ptuj. V mladih letih je preživil težke dneve vojnega ujetništva; leta 1944 je postal udeleženec NOB in kot borec sremske fronte prestajal hude preizkušnje. Po osvoboditvi je do leta 1950 služboval kot častnik v JLA, potem pa sprva opravljal naloge upravnika okrajnega obrtnega servisa na Ptuj, kasneje pa je bil direktor trgovskega podjetja Izbira Ptuj in vodja komercialne pri ptujski Perutnini. Vse od leta 1962 pa do upokoјitve leta 1978 je opravljal dela vodje komercialnega sektorja Panonije Ptuj, sedanje delovne organizacije MIP.

Kot izredno prizadeven in sposoben komercialist ter vodilni delavec je v času svojega dela pri tej delovni organizaciji omogočil njeno uveljavitev in ugled pri mnogih poslovnih partnerjih širom naše domovine, navezal obsežne poslovne stike in razvil uspešno poslovanje z mnogimi poslovnimi partnerji, med katerimi so bili kot naši dobavitelji in kupci tudi velike proizvodne in trgovske delovne organizacije, zlasti RMK Zenica, IPK Osijek, Iteks Ilok, Droga Portorož, Gavrilović Petrinja, Saponia Osijek, Kraš Zagreb, MTT Maribor, Zlatorog Maribor, MTC Čakovec, Kolinska Ljubljana, Lesnina Ljubljana, VA-MA Varaždin in druge.

Po združitvi Panonije v SOZD Mercator si je pri svojem delu nenehno prizadeval navezati čim

uspešnejše medsebojne poslovne odnose tudi z vsemi Mercatorjevimi poslovnimi partnerji. Rezultati teh prizadevanj so bili vidni v poslovnih uspehih naše delovne organizacije.

S posebno pozornostjo in neomajnim trudom je s svojimi sodelavci in kolektivom intenzivno sodeloval v vseh združitvah trgovskih delovnih organizacij na območju severovzhodne Štajerske v SOZD Mercator. Te in podobne dosežene uspehe je vedno ocenje-

val kot pot bodočnosti našega razvoja. Zato je tudi še v času upokoјitve z velikim interesom spremljal nadaljnji razvoj današnje delovne organizacije Mercator Izbira Panonija in sozda Mercator. Pri tem se je vsakega doseženega uspeha na kateremkoli področju veselil, kot da je še vedno med nami.

V spominu nam bo ostal kot vester in vzoren delavec.

Ferdo Lovrec

Z Mercator Turistom po svetu

Matjaž Marinček

Baretke, tamariske in cassoulet

Morda mi bo kdo očital pristranskost, češ, seveda bo o domači turistični agenciji in njenih potovanjih pisal le vse najlepše, zato moram že na začetku povedati, da s(m)o ob koncu potovanja po Languedocu in Provansi, ki ga je Mercator Turist v sodelovanju z Generalturistom organiziral tik pred prvomajskimi prazniki, o tem potovanju vsi govorili le v superlativih.

Začelo se je slabo, vendar tega ni bila kriva organizacija Mercator Turista, temveč vreme. Brnik nas je pozno popoldne pričakal v dežju in s pičlimi 12 stopinjami nad ničlo, a vsi smo se potihoma tolažili, da bo v Franciji prav gotovo topleje. Skrite želje so se nam uresničile: ves čas potovanja po Franciji smo bili v poletnih oblačilih, pa še ta so nam bila včasih odveč.

Letalo je po dobrih dveh urah letenja pristalo v Tarbesu, kjer nas je čakal udoben avtobus z ljubeznivim Antoinom za volanom in kmalu smo nadaljevali pot proti Toulouseu. Tu smo tudi prvič prespali in preizkusili razkošje francoskih hotelov. Sobe so bile vsake velike (od 25 do 30 kvadratnih metrov), opremljene z barvnimi televizorji (v enem od hotelov je celo obstajal spisek filmov – od westernov do risank – ki so jih lahko na zahtevo predvajali na vašem ekranu), hladilniki, polnimi pijače (od mineralne vode preko sokov do whiskyja in šampanjca), budilkami in radijskimi zvočniki, vgrajenimi v vzglavje postelj, in še številnimi malenkostmi, ki so pripomogle k res udobnemu počitku.

Toulouse (izg. tuluz) je mesto s 330.000 prebivalci. Leta 100 pred našim štetjem, ko so naselbino zasedli Rimljani, jo poimenovali Tolosa in jo razglasili za glavno mesto province Gallia Narbonensis, so tod živeli prebivalci keltsko li-

kajšnja pokrajina imenuje Languedoc. Zanimivo je, da so bile stavbe v srednjem veku zgrajene iz opeke, ki daje staremu delu mesta rožnato rdečkast sijaj.

Na večino je največji vtis napravila dominikanska cerkev jakobincev, zgrajena v 13. in 14. stoletju, ki smo si jo poleg cerkve Sv. Sernina ogledali drugega dne popoldne. Nepozabno vzdušje so ustvarili čudoviti vitraži (okna, sestavljena iz svinca vezanih raznobarnih kosov stekla, oblikovanih v vzorec ali podobe), ki so ob pomoči sončnih žarkov na mogočnih stebrih v notranjosti odsevali domošljiske vzorce pastelnih barv.

Popoldne nas je Antoine z avtobusom odpeljal proti Carcassonu. Skupina potnikov z vodičem Janijem Zuglom na čelu, ki, mimogrede povedano, obvlada francosčino ravno tako dobro kot slovenščino, se je medtem že dobro »ujela« in postali smo prava velika in zadovoljna družina.

Carcassonne je največja srednjeveška utrdba v Evropi. Notranje obzidje, dolgo 1100 metrov, so deloma zgradili že zahodni Goti v 6. stoletju, zunanje obzidje, ki meri kar kilometer in pol, pa je bilo zgrajeno v 13. stoletju. Restavrirano je bilo v 19. stoletju in takratni arhitekt je z veliko domišljije pridal številne stolpe in stolpiče, ki dajejo Carcassonu pravič-

utrdbe, oblegovalcem čez obzidje vrgla dobro spitanega prašiča. Mišlec, da se prebivalci Carcassonna kopljejo v izobilju, so napadalci pobrali šila in kopita.

Večerjali smo v taverni Medievale, zgrajeni v 15. stoletju. Francoska kuhinja ne slovi brez vzroka za eno najboljših na svetu: med številnimi domačimi posebnostmi in izbranimi vini je bil najbolj atraktiven cassoulet (izg. kasulé), jed iz fižola in mesa, pečena v lončenih skledah, ki zelo spominja na prebranac in smo jo zato tudi preimenovali v pasulé.

Tega dne smo prespali v bližnjem mestu Béziers, v hotelu Lou Tamarou, ki so ga obkrožali številni grmi tamariske. V noči, polni zvezd, so ti grmi, osvetljeni z reflektorji, delovali prav čarobno in marsikdo se ni mogel upreti sprehodu po okolici hotela, polni mediteranskega grmicevanja in cvetočih rož.

Tretjega dne nas je pot najprej vodila v slikovito obmorsko ribiško mesto Sète, od tod pa po krajšem postanku in osvežilnem kiru (pijača iz belega vina ali šampanjca in ribezovega sirupa) v Nîmes (izg. nim), mesto s približno 100 tisoč prebivalci. Ogledali smo si ovalni amfiteater, ki je med sedemdesetimi do danes ohranjenimi rimskimi arenami po velikosti sicer na 20. mestu, po ohranjenosti pa na prvem. V tej areni se danes odvijajo bikoborbe. Zanimiva je tudi Maison Carrée (izg. mezon karé – kvadratna hiša), dobro ohranjen rimski tempelj s korintskimi stebri in antičnim lapidarijem v notranjosti.

Popoldne smo si na poti proti Avignonu ogledali akvadukt (vodni most) Pont du Gard, mojstrovino antične gradbene tehnike, zgrajeno tik pred našim štetjem.

Vodič Jani Zugel v svojem elementu. Foto: M. M.

Na poti proti Arlesu, glavnem mestu Provanse, smo se ustavili ob mlinu na veter, ki je pisatelju Daudetu služil kot navdih za prsrčne »Spomine iz mojega mlina.« Tu nas je naš vodič Jani z živo rdečo baretko na glavi (nosil jo je ves čas potovanja – deloma zato, da smo mu povsod zlahka sledili,

stosti. Tu je bil tudi posnet znani francoski mladinski film »Bela griva«, ki ste ga lahko med letošnjimi provomajskimi prazniki videli po televiziji.

Predzadnja postaja našega tri in poldnevnega potovanja je bilo obmorsko letoviško mesto Stes Maries de la Mer, romarsko mesto

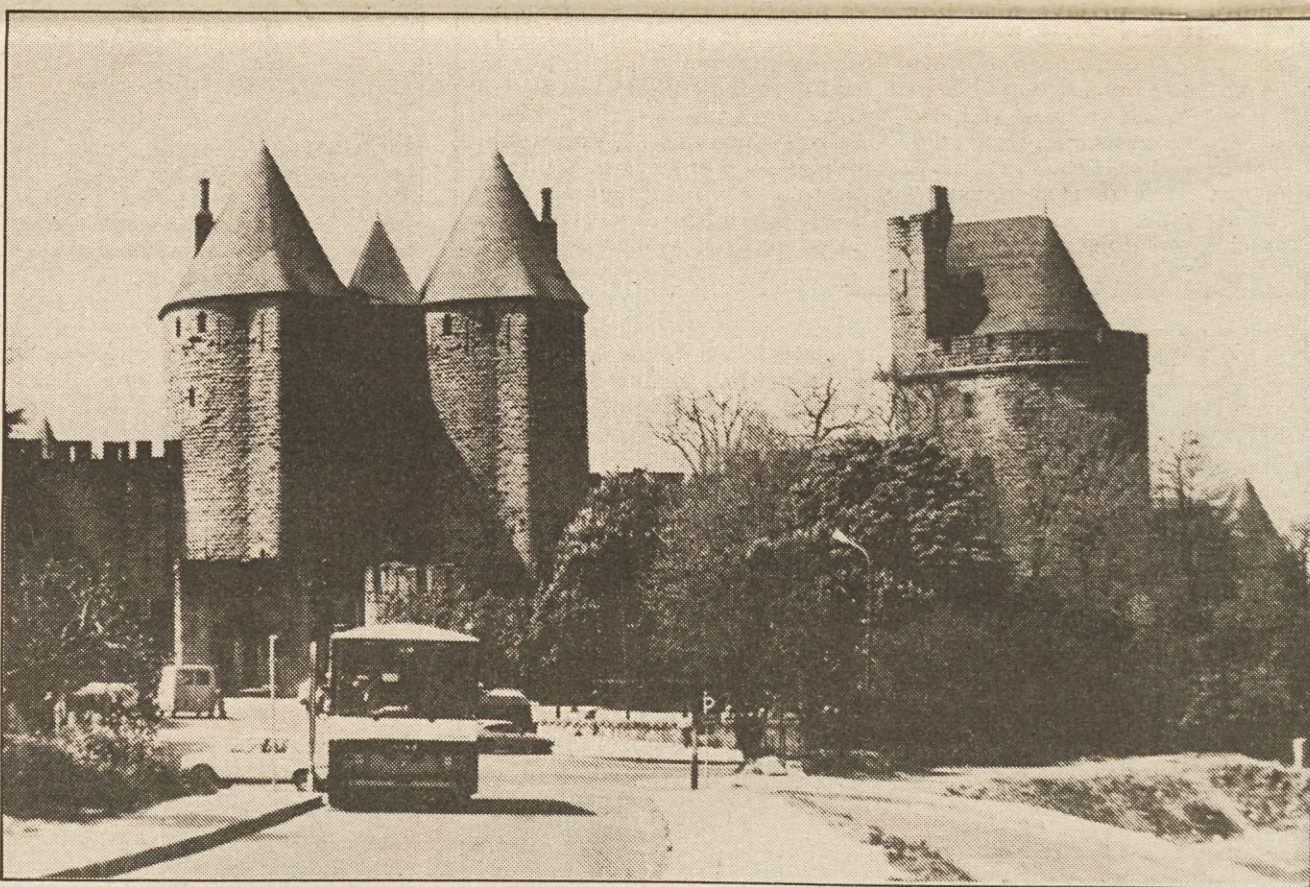

Ribic v Sétu. Foto M. M.

gurskega porekla. V petem stoletju je postal Toulouse glavno mesto države zahodnih Gotov, v času od 9. do 13. stoletja, pod tuluškimi grofi, pa eden najsijajnejših in najbolj kultiviranih dvorov Evrope. Že v 14. stoletju je tu obstajala prva literarna družba v Evropi; njena naloga je bila negovati »langue d'oc« (jezik oc – govornica južnih Francozov), po katerem se tu-

ni videz in zato često služi za kulisso filmom, katerih dogajanja segajo v srednji vek.

Znotraj obzidja je slikovito staro mesto, polno prodajaln s spominkami, tavern in vtisov o preteklosti. Legenda pravi, da je v 13. stoletju, po dolgem obleganju, ko so prebivalcem znotraj obzidja posle že skoraj vse zaloge streliva in hrane, gospa Carcas, tedanja gospodarica

Vhodni del v Carcassone. Foto: M. M.

Avignon (izg. avinjon) je najbolj znan po papeški palači, ki je trdnjava in v kateri se je v 14. stoletju izmenjalo sedem francoskih papežev. Sprehodili smo se po številnih sobah, polnih spominov na takratno razkošje in bogastvo.

Po zadnjem prenočevanju v Franciji smo četrtega dne zjutraj iz Avignona odrinili proti Tarasconu, znanem iz pripovedi bahača »Tartarina iz Tarascona« priljubljenega pisatelja Alphonsa Daudeta, ki je ustvarjal v drugi polovici 19. stoletja. Od tod smo skozi slikovito pokrajino, polno nasadov sadnjega drevja in tipično nizke vinske trte – slednjo smo srečevali skoraj ves čas potovanja – nadaljevali pot proti tako imenovanim malim Alpam, pogorju, vrh katerega kraljuje Les Baux (izg. le bo), ki je dal svoje ime boksitu, ki so ga v okolici odkrili v začetku 19. stoletja. Utrjeno mesto je polno prodajaln značilnih provansalskih spominkov, z vrha pa se odpira nepozaben pogled na okoliško pokrajino.

deloma pa zato, ker je baretka tipično francosko pokrivalo; ob koncu potovanja nas je imela več kot polovica na glavah baretke različnih barv) posadil na nizek zid ob mlinu in nam iz knjige prebral ljubeč odlomek, ki opisuje prvo pisateljevo srečanje z mlinom in njegovimi prijaznimi štirinožnimi prebivalci.

Arles ni znan le po slovitem impresionistu Vincentu van Goghu, ki je tu živel in slikal ob koncu osemdesetih let prejšnjega stoletja, ali po skladatelju Georgesu Bizetu in njegovi suiti Arležanka, temveč tudi po areni, ki je po obliki in velikosti (ne pa tudi po ohranjenosti) sestra dvojčica tiste v Nîmesu, ter po cerkvi Sv. Trophima s čudovitim portalom, ki nekoliko spominja na tistega v Trogiru.

Od tod se je naša pot nadaljevala skozi močvirnato pokrajino La Camargue (izg. kamarg), uklenjeno v ustje reke Rhone, polno rožnatih flamingov, bikov, ki jih redijo za bikoborbe, in konjev na pro-

Romov, ki vsako leto koncem meseca maja pripotujejo z vseh koncev in krajev sveta, da bi počastili temnopoltu Saro, njihovo zaščitnico.

Pozno popoldne smo pripotovali v Aigues – Mortes (izg. èg mört – mrtva voda), srhljivo obzidano mesto, ki je znano po tem, da se morje, ki nanaša velike količine peska, od njega vse bolj oddaljuje. Ustanovitelj mesta je bil Ludvik IX., ki je od tod leta 1248 krenil na križarski pohod proti Egiptu in leta 1270 na ekspedicijo proti Tunisu, na kateri je tudi umrl. Mesto je obzidal s 1633 metrov dolgim, s stolpi in stolpiči ojačanim obzidjem trapezoidne oblike, ki naj bi služilo predvsem za zaščito pristanišča.

Počasi se je približeval konec našega križarjenja po Provansi in Languedocu. Med potjo proti Montpellieru smo, polni vtisov, premišljevali o vsem drugem, le o tem ne, da nas že čaka letalo, v Ljubljani pa dež, ki pa smo ga po tem nepozabnem potovanju komajda opazili.

KORŠ bo strožji

Razprava na KOROŠ je bila burna in dolga; prvokrat jo je na Mercatoriadi organizatorju zagodilo vreme in takoj so se pokazale pomanjkljivosti oziroma napake, ki jih je odslej vsak tekmovalac dobrovoljno spregledal. Nič si nismo prizanašali; »Pravilnik ni dodelan, pa pika!«, smo ugotovili.

No, pa ni čisto tako. Tričlanska komisija bo pripombe s sestanka razvrstila, z njimi dopolnila posamične člene in na jesenskem plenumu KORŠ se nam obeta osnutek »ena A s črtico!«. Ne, dragi ljubitelji športa, ne norčujem se. Upam pa, da je marsikdo ta hip pomislil na to, da je pravilnik figo vreden, če se ga ne držimo vsi. Marsikatero določilo je v pravilniku črno na belem, pa se nismo ravnali po njem in zmeda je bila tu. Pravilnik morajo upoštevati (zato pa ga je treba prebrati!) organizatorji, športni referenti in vodje ekip, pa tudi tekmovalci, ki so prav gotovo že v Krškem opazili, da tako množično tekmovaljevanje ni več zgolj samo zabavno srečanje pešice stalnih »zvezdnikov« in zagnancev. Številni tekmovalci iz vse Slovenije, pa tudi drugih republik, zagrizeni boji in vedno boljši rezultati v posameznih panogah terjajo, tako od organizatorjev kot od tekmovalcev, trdo in disciplinirano delo. Letne in zimske Mercatorjeve igre so že zdavnaj prerasle moto »Bo že kako, samo da bo!«. In prav tu, smo ugotovili na KORŠ, je treba bolj poprijeti.

Prav pri športnih igrah, ki so (menim vsaj) vsem sodelujočim v veselje in razvedrilo, naj bi se pokazala splošna kultura in disciplina, tako pa je imel letos organizator največje težave prav s prijavi tekmovalcev. Imena so deževala zadnji hip, prijave niso bile opremljene z žigom in podpisom odgovornih oseb, goljufije so bile možne in pritožbe zato številne, le da so temeljile predvsem na govoricah. Govorim o večini, ne pa o vseh. Nekaj organizacij se že vsa leta na športnih igrah obnaša tako, kot določa pravilnik, za-

to zaslužijo, da jih naštejemo: MIP Ptuj, DS SS SOZD, M-Contal, M-Sadje zelenjava, M-Preskrba, M-Nanos s tozdom Preskrba, M-Univerzal, M-Sloga, M-Zarja, M-HG TOZD Ilirija, M-KK Sevnica, M-STP Hrastnik, M-Slovenija sadje, M-Rožnik in M-Pekarna Grosuplje.

Nekateri imajo objektivne težave, toda takih je malo. Običajno pa gre pri nepopolnih prijavah za to, da tisti, ki prijavlja ekipo, dobro ve, da bo organizator, če se bo le dalo, pogledal skozi prste. No, tega odslej ne bo več! Sklenili smo namreč, da tisti, ki ne bo pravočasno poslal prijave, ne bo smel nastopiti in konec. Zakaj bi organizatorju naprtili še to breme? Delovnim organizacijam in tozdom v pomoč pa bo KORŠ izdelal poseben obrazec, ki bo vseboval rubrike s potrebnimi podatki, in že izpisanim zagotovilom, da so vsi navedeni tekmovalci res člani DO, po propozicijah pravilnika.

Kot že rečeno, je slabo vreme zmešalo štrane nastopajočim v Krškem. Tako je odpadel tenis, ki ga je KORŠ sklenil nadomestiti s turnirjem v Vevčah. Turnir bo prvi petek popoldan in soboto v septembru, prijave pa bo do 20. avgusta sprejemala Sonja Bastar, Aškerčeva 5, tudi po telefonu na številki 23-424. Rezultati turnirja se ne bodo prištevali k rezultatom Mercatoriade, bodo pa vsekakor štel pri formiranju skupin za naslednjo Mercatoriado, pa tudi spomladanski trening tekmovalcev tako ne bo povsem zaman.

Ne bi bilo prav, da bi ob koncu teh, predvsem kritičnih zaključkov z burne debate, ne zapisali tudi besede zahvale, ki so jo prisotni športni referenti izrekli Petru Markoviču za požrtvovalnost, s katero je organizator uspel izpeljati vse panoge (razen malega nogometa) brez predtekmovanj in tako omogočil delavcem Mercatorja kar najbolj številčno udeležbo, kar je pravzaprav osnovni cilj vsakoletnih srečanj športnikov Mercatorja.

Sonja Dolinšek

Ocena 3. letnih športnih iger Mercatorja Krško 80

Sonja Bastar

KORŠ je odprt vsem!

Letošnje športne igre v Krškem, tretje po vrsti, so v celoti uspele kljub številnim težavam, ki so jih imeli organizatorji. To je bilo ugotovljeno na širšem plenumu KORŠ, ki je bil 25. 6. 1980 v sejni sobi Slovenija sadja.

Na plenum so bili povabljeni vsi, ki se poleg svojega dela ukvarjajo tudi s športom tako ali drugače. Odziv ni bil popoln, vendar je bila razprava zelo živahna. Ker se KORŠ trudi, da bi rekreacija v Mercatorju čim bolj zaživela, so vabljeni vsi, ki želijo pomagati KORŠ-u, Mercatorju in tudi sebi, da se vključijo in sodelujejo pri organiziranju rekreacije. Če nekoga zanima npr. šah ali rally, naj sporoči, zainteresira se koga in skupno lahko organiziramo tekmovaljevanje. Seje KORŠ so odprte, pri njegovem delu pa lahko sodeluje vsak delavec SOZD Mercator.

Glavna točka plenuma KORŠ je bila seveda letna Mercatoriada KRŠKO 80 z vsemi pritisklinami, ki se štejejo v minus in plus. Upam, da so minuse bolj opazili

organizatorji, pluse pa tekmovalci in navijači. V glavnem, za nami je, vemo pa, da bi bilo več odziva in boljši rezultati, če bi bilo vreme vsaj v povprečju marca, torej brez dežja.

O vseh stroških še ni podatkov, zanesljivo pa nismo presegli planiranih 350.000 din. V veliko pomoč nam je bil Studio za ekonomsko propagando, saj kljub temu, da so imeli dovolj dela, niso predložili nobenega računa. Kot duša Mercatoriade se je vnovič pokazal Mile Bitenc, ki je moral ob zaključku precej improvizirati, da se je vse izteklo tako, kot je prav. Vključil se je celo za 20 minut v radijski program direktno iz gradu v Kostanjevici. Vse priznanje velja glavnemu organizatorju Mercatoriade Krško 80, direktorju Petru

Markoviču, TOZD Sremič (Mercator – Hoteli Gostinstvo) s sodelavci, ter Mercator-Agrokombinatu in Mercator-Preskrbi iz Krškega.

Pokazala se je potreba po spremembi nekaterih členov pravilnika o izvedbi in organizaciji letnih športnih iger in prosim vsakogar, ki ima pripombe – dobre ali slabe – naj jih pismeno pošlje na moj naslov.

Hvaležni bomo, saj pravilnik zaveda vse nas, in čim bolj ga bomo poznali, tem manj bo nepotrebnih pregovarjanj.

Zaradi slabega vremena, ki nam je to preprečilo v Krškem, bomo organizirali teniški turnir v Ljubljani prvo soboto in nedeljo v septembru. Da pa ne bo pomote – to ne bo turnir direktorjev, ampak se lahko prijavijo vsi, ki bolj ali manj obvladajo to panogo. KORŠ bo sodeloval pri organizaciji, stroške pa bodo krili igralci sami.

Za letno Mercatoriado še ni zaključen program KORŠ. Če ima kdo še kakšne predloge v zvezi s športno rekreacijo, naj me pokliče.

S plenarnega sestanka KORŠ, kjer so ocenili letošnje športne igre delavcev in kmetov Mercatorja. Foto JN

3. izlet upokojencev MIP Ptuj

Ferdo Lovrec – MIP Ptuj

Ostajajo z nami

Po izletih na Pohorje 1978. in Logarsko dolino 1979. so si upokojenci MIP Ptuj na tretjem izletu ogledali zgodovinske in kulturne znamenitosti v Kumrovcu in Brežicah ter širom domovine dobro znano turistično točko ob biseru slovenskih rek – Otočec.

V času, ko med zaposlenimi v naši delovni organizaciji nekateri že s pridom koristijo zaslužen letni oddih, drugi pa ga z veseljem pričakujejo, je bila v mesecu juniju namenjena skromna pozornost tudi nekdanjim delavcem – sedaj upokojencem delovne organizacije Mercator-Izbira-Panonijski Ptuj.

Od skupnega števila 97 upokojencev se jih je 25. junija v jutranjih urah zbralo pred blagovnico v Ptuj kar 51. Od tu so se z avtobusom vedro razporejeni odpeljali na enodnevni izlet v Kumrovec, Brežice, Čateške toplice in Otočec. Za brezhibno organizacijo potovanja, primeren prigrizek in kar sodi zraven, je poskrbel Janko Petek iz TOZD Maloprodaja.

Po razgovoru z nekaterimi udeleženci izleta lahko povemo, da vsakoletne enodnevne izlete in srečanja ob koncu leta naši upokojenci ne ocenjujejo le kot izraz spoštovanja in pozornosti, marveč so to zanje dogodki, ko med seboj obujajo spomine iz časov njihovega dela in se ob tem seznanjajo z razvojem in problemi delovne organizacije, iz katere so pred daljšim ali krajšim časom odšli v za-

služeni pokop.

Da je bilo razpoloženje tako na prejšnjih kot tudi na tem izletu, poleg ogledov zgodovinskih in kulturnih znamenitosti ter naravnih lepot, posebej prijetno in pestro, smo kot organizator izleta dolžni izreči posebno pohvalo upokojencu Martinu KOKOLU, ki že v času priprav na izlet samoiniciativno organizira in zbere primerne količine drobnih artiklov z reklamnimi napismi ali nalepkami MIP za obdaritev udeležencev izleta.

Obdaritev poteka v obliki šaljivega kviza, v katerem se prepletajo vsa mogoča vprašanja iz dela in poslovanja v MIP in SOZD Mercator.

Naj povemo še to, da nam je tako številna udeležba na izletu v prijetno zadovoljstvo, saj takega odziva v času, ko gredu tudi dedki in babice s svojci na dopust ali pa prevzamejo v skrb domača opravila za čas dopusta njihovih družinskih članov, res nismo pričakovali. Vsem tistim, ki se izleta zaradi boleznih niso mogli udeležiti, želimo uspešno okrevanje in prijetno snidenje na prihodnjem izletu.

Kegljašice. Foto Jože Rozman

Kako privabiti nove in stalne goste

Jože Rozman

Kegljišče za vrhunska tekmovanja

V hotelu Sremič v Krškem (TOZD Sremič Krško, DO M-Hoteli gostinstvo) je poleg vsega, kar danes nujno spada k hotelu, tudi štiristezno avtomatsko kegljišče je hkrati eno najboljših tekmovalnih kegljišč v Sloveniji in ustreza vsem mednarodnim predpisom za vrhunska tekmovanja.

»Raje vidim, da je kegljišče dve uri prazno, kot pa da na njem balinata dva pijančka«, je dejal direktor hotela Sremič Peter Markovič, ki ima gotovo največ zaslug, da je bilo v zadnjem letu kegljišče takorekoč oddano najboljšim našim in

tujim igralcem. Tako je bil 22. aprila letos tu uradni dvoboj ženskih in moških reprezentanc Romunije in Jugoslavije. Kdor se spozna na kegljanje, ve, da sta ti dve ekipi med najboljšimi na svetu. V mesecu maju sta se potem tu

pripravljali moška in ženska reprezentanca Jugoslavije za svetovno prvenstvo, od 12. do 14. septembra bo na tem kegljišču četverboj narodov, na katerem bodo nastopile reprezentance ZRN, Avstrije, Italije in Jugoslavije, če naštejemo samo najvažnejša in ne omenjamo drugih večjih in manjših regionalnih, republiških in zveznih tekmovanj.

Kegljišče se je v jugoslovanskem merilu uveljavilo šele letos, ko sta Kegljaški klub Krško in hotel Sremič združila ponudbo: prvi organizacijsko, drugi hotelsko. S tem si je hotel pridobil nekaj stalnih gostov, ki so po izjavi Biserke

Perman, letošnje svetovne prvakinje v parih, nadvse zadovoljni, saj bi take pogoje za trening ali tekmovalje težko našli kje drugje v Jugoslaviji. Vse je odlično, kegljišče, namestitve v hotelu, prehrana, osebje, je dejala Biserka Perman 28. junija, takrat ko sta hotel s kegljiščem gostila štiri najboljše ženske ekipe iz Jugoslavije na zaključnem tekmovanju.

● Mercatorjev mozaik ● Mercatorjev mozaik ● Mercatorjev mozaik ● Mercatorjev mozaik ● Mercatorjev mozaik ●

Kmečka ohcet v Ljubljani

Jože Rozman

Hotel Ilirija gostil italijanski in slovaški par

Od leta 1968 naprej, ko je bila v Ljubljani druga ali tretja kmečka ohcet (odvisno od tega, ali tisto, ko sta se poročila natak iz hotela Lev in kuharica iz hotela Slon in se s kolesljem zapeljala po ljubljanskih ulicah, štejemo za prvo kmečko ohcet), je dosedaj redno sodeloval tudi hotel Ilirija (tozd Ilirija, DO M-Hoteli gostinstvo).

Leta 1968, ko so se poleg slovenskega para prvič poročili tudi pari iz Slovaške, Italije, Avstrije in Švedske (prvi par iz te dežele se je poročil že leto prej skupaj s slovenskim parom), je hotel Ilirija gostil slovaška in italijanska mladoporočena. Ta običaj je obveljal vse do današnjih dni in zaročenci in kasneje mladoporočenci s svojimi spremljevalci iz Bratislave in Parme so tako redni gostje hotela Ilirija že 12 let. Leta 1978 kmečke ohceti namreč ni bilo. Poleg tega je hotel Ilirija ves čas sodeloval tudi pri organizaciji te prireditve, do katere je takrat prišlo prav na pobudo ljubljanskih gostincev in hotelirjev. Vse do predlani so bili ti tudi organizatorji prireditve, lani in letos pa je za kmečko ohcet skrbel poseben organizacijski komite Turistične zveze in Turistične poslovne skupnosti.

Bratislava in Parma sta z Ljubljano pobrateni mesti in tesnejši stiki med temi mesti niso samo v času kmečke ohceti. Hotel Ilirija se je vseskozi vključeval v to sodelovanje, zlasti med Ljubljano in Parmo, saj je prirejal dneve parmske in druge italijanske kuhinje, odprl v Ljubljani pizzerijo Parma, organiziral srečanja parmskih in ljubljanskih gradbincev, krvoda-

jalcev, otrok in kmalu verjetno tudi mesarjev. Tudi Parmčani Ljublančanom niso ostali dolžni in so po Ljubljani imenovali celo četrt v svojem mestu, vse to sodelovanje pa ima za posledico nenapisano pravilo, da turisti iz Parme redno nočujejo v hotelu Ilirija. Prav tako tudi gostje iz Bratislave, le da so ti redkejši obiskovalci.

Kmečka ohcet pa je seveda vrhunec teh srečanj, saj z mladoporočenci pridejo v hotel Ilirija tudi predstavniki družbeno političnega življenja in občin iz obeh mest. Največja pozornost pa velja seveda mladima paroma. Letos sta se iz Parme poročila 24-letna diplomirana politologinja **Brunella Piacente** in 28-letni učitelj glasbe **Walter Pezzalli**. Kljub temu, da se nikdar nista posebno navduševala za tradicionalno poroko, sta bila na natečaju v Parmi, ki je podoben kot v Ljubljani, izbrana za tisti par, ki je svojo skupno pot sklenil prav v Ljubljani. Bratislavski par sta letos sestavljala 23-letna učiteljica **Štefanija Drugdova** in 24-letni inženir elektrotehnike **Jan Mučička**. S seboj sta prinesla kar štiri narodne noše iz raznih krajev Slovaške, to, ki sta si jo nadelala v času poroke, pa sta nevestina teta in stara mama sami sešili v treh

Poročnima paroma iz Bratislave in Parme smo pokazali tudi obrate Mercator-Embe, predvsem moderno pražarno kave in proizvodnjo benka. Direktor Embe, Boris Vaupotič (na fotografiji) je nenehno in vse česče pod pritiskom želja različnih delegacij, ki želijo videti tovarno od znotraj. Kakor vodič po davno opuščenih svetiščih pripoveduje: tamle se praži, tu kava potuje v pakirnico... in vse to ima že prizvok in patino preteklosti: Tamle so pražili, tamle je nekoč kava... »Turisti« se šele v tovarni prepričajo, da kave res ni in da je Mercator zato ne more prodajati. – J. N.

Poročna para iz Bratislave in Parme sta si v Mercatorju ogledala moderno pražarno kave in proizvodnjo benka v Embi.

Direktor delovne organizacije M-Hoteli gostinstvo Sašo Žabjek, slovaški in italijanski par ter direktor tozda Ilirija Branko Polajner (od leve proti desni) pred hotelom Ilirija. Foto: Jože Rozman.

tednih. Oba sta bila navdušena nad Ljubljano, nad sprejemom, gostoljubnostjo in bivanjem v hotelu in podobno sta menila tudi parmska mladoporočena.

To pa ni tako samo letos, saj so pari, ki so se poročali prejšnja leta in jih je gostil hotel Ilirija, kasneje redni gostje v hotelu.

Nov korak DO M-Jelša iz Šmarij

Jože Rozman

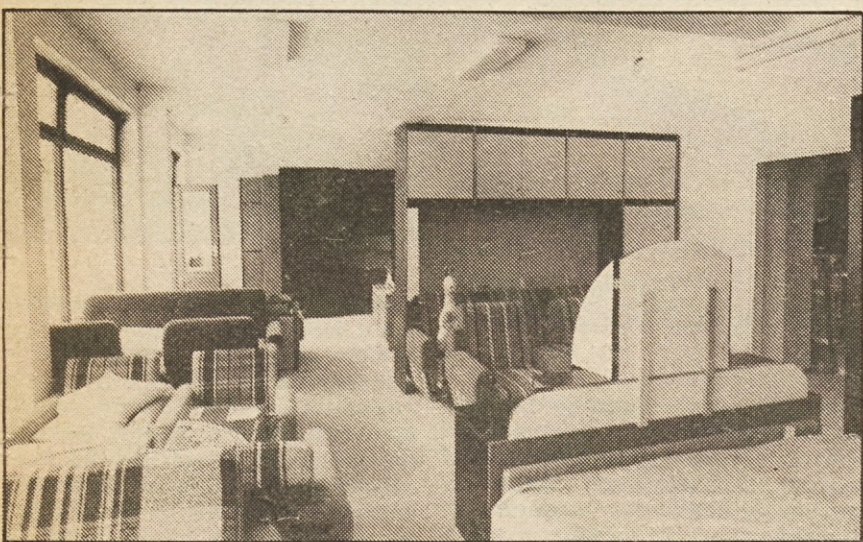
Razstava v Rogatcu

Enovita delovna organizacija M-Jelša iz Šmarij pri Jelšah nima posebnih trgovin za prodajo pohištva ali celo takoimenovanih pohištvenih salonov. Prvi poskus ponuditi kupcu samo pohištvo na enem kraju, so zato pred kratkim storili v Rogatcu.

Skupaj s komercialno službo sozda in Lesnino so prizadevni trgovci tehnične trgovine iz Rogatca priredili razstavo pohištva, ki je bila odprta od 11. junija do 11. julija, zaradi velikega zanimanja domačih in okoliških kupcev, prihajali so celo iz Maribora, pa so jo podaljšali do 25. julija. V nedokončanih, a za to priložnost povsem preurejenih skladiščih M-Jelše sredi Rogatca, si je razstavo vsak dan ogledalo povprečno sto ljudi. Številka pove, da je bilo zanimanje ljudi precejšnje, zlasti veliko jih je prihajalo s Hrvaške, čeprav imajo tam dobro urejeno trgovino tudi s pohištvom. Razstava je bila odprta vse dni, razen nedelje, od 10. do 19. ure. Na ogled so postavili pohištvo vseh slovenskih proizvajalcev, od spalnic, sprejemnic in kuhinj do kavčev, foteljev in drugega. Do srede julija so kupci na-

ročili za približno 200 starih milijonov najrazličnejšega pohištva, tudi tistega, na katerega bodo zaradi tovarniških dobavnih rokov čakali mesec ali dva.

Osnovni namen razstave, oživiti trgovino s pohištvom, je bil prav gotovo dosežen, nima tudi po zaslugi trgovcev iz tehnične trgovine v Rogatcu, ki so v mesecu maju žrtvovali kar precej svojih prostih ur, da so novozgrajeno skladišče spremenili v primeren razstaveni prostor. Uredili so okoličo stavbo, postavili cvetlične lonce, popravili in očistili notranjost skladišča, prepleskali stene, popravili in uredili tla in še in še. Sami so bili vse, od pleskarjev, zidarjev do ključavničarjev, piko na i pa so naredili še aranžerji iz MIP Ptuj, ki so razstavi dodali pomembne malenkosti.

Razstava v Rogatcu

Iz tozda Gradišče v Trebnjem

Ob prodajni razstavi, od 28. 6. – 7. 7. 1980

Kako prodati pohištvo

Prodajni in skladiščni prostori, ki so na voljo majhnim tozdom, onemogočajo, da bi kupci imeli stalno na ogled izbor pohištva. TOZD Gradišče Trebnje – v sestavi Mercator-Rožnika – to nezadostnost nadomešča z vsakoletno razstavo pohištva.

Zanimanje. Foto Jaro Novak

V Trebnjem priredimo razstavo pohištva kar v telovadnici šole. Letos že četrtri.

Letošnjo razstavo si je ogledalo blizu 2000 obiskovalcev, prodali pa so v tednu dni za 2,5 milijona dinarjev razstavljenega blaga. Pokrovitelj in aranžer razstave je bila ljubljanska Lesnina, prostor pa je odstopila osnovna šola v Trebnjem za zmerno najemnino, kar je spet lep primer sporazumevanja med krajevnimi ustanovami.

Oddelkovodja Janez Bartol s sodelavko Cveto Veble sta povedala, da je razstava deležna velikega odobravanja, saj kupci sicer lahko naročajo pohištvo le po katalogu. Obiskovalcev je vsako leto več. Največ je zanimanja za spalnice, sedežne garniture in Marlesove kuhinje.

Trebanjci so poskrbeli tudi za primerno vsestransko obveščnost javnosti. Tako je bilo preko javnosti občil z razstavo seznanjen tudi naš center za obveščanje, kateremu takšnih prireditev naši tozdi običajno ne javljajo, hkrati pa nam očitajo diskriminacijo v obveščanju o dejavnostih posameznega tozda.

● Ne, ne tako ●

Mercator že vseppek pišemo kar fonetično, kakor se beseda izgovarja. Morda bi kazalo razmisliti o pisavi, kakor jo terja raba, vendar pa dotlej tisti, ki naročajo napise, morajo skrbeti za točnost naziva firme.

 ILIRIJA-VEDROG
LJUBLJANA, n. sol. o.

Nov način usposabljanja trgovinskih delavcev

Jože Renar – M-Rožnik, TOZD Grmada

Opiranje na lastne moči

V tozdu Grmada se dobro zavedamo tega, da predstavlja usposobljen kader osnovo za ustrezno zadovoljevanje potreb potrošnikov. V usposobitev prepotrebne kadra zato tudi vlagamo dosti truda in denarja.

V mesecu juniju se nam je vloženi trud bogato obrestoval, saj je 23 naših učencev končalo šolo za prodajalce, 20 delavcev opravilo izpite iz higienskega minimuma in 17 nekvalificiranih delavcev opravilo izpite za polkvalificirane delavce.

Prav slednje ni na prvi pogled nič posebnega; če pa vemo, s kakšnim pomanjkanjem kadra se TOZD že nekaj let srečuje, lahko razumemo, kako velik uspeh je to.

Pomanjkanje kadra ni po vseh regijah enako. Celo naša TOZD ima na področju mozirske občine skoraj idealno strokovno sestavo kadra, saj je od 36 zaposlenih trgovskih delavcev kar 30 kvalificiranih, medtem ko je v Ljubljani, še posebej pa v občinah Šiška in Bežigrad, sestava slaba in se žal še slabša. Tako smo prisiljeni, čeprav neradi, sprejemati v prodajalne nekvalificirane delavce.

Priznati moram, da je v kolektivu in prodajalnah bil in je še močan odpor za sprejem nekvalificiranih delavcev. To je povsem razumljivo, vendar se mora tozdr držati načela »Ko ni belega kruha, je tudi črn dober«.

Misel, da moramo sami v lastnih vrstah usposablјati kader in skrbeti zanj, je že stara. V maloprodaji imamo sistem izobraževanja trgovinskega kadra že dolga leta dobro urejen. Prav ta dober sistem izobraževanja nas je žal dolgo časa uspal in minilo je precej časa, preden smo spoznali, da je dopolnilo strokovno izobraževanje trgovskih delavcev potrebno in lahko zelo uspešno, še posebej glede na stalno pomanjkanje tega kadra in neprestane spremembe tehnologije v trgovini z živili, katerim se moramo prilagajati. Ni še dolgo tega, odkar smo samopostrežne prodajalne uredili, danes pa prodajajo že pri naši TOZD več kot 70% vsega blaga.

Dolga leta smo bili prepričani (nekateri so še danes), da lahko v trgovinah delajo samo kvalificirani trgovinski delavci. V razvitejših državah so se tega prepričanja že zdavnaj otesli, počasi pa se ga otesamo tudi pri nas. Dokaz so opravljeni izpiti in potrjeno delo v praksih.

Seminar za usposabljanje trgovinskih delavcev oziroma za pridobitev polkvalificiranosti je naša TOZD organizirala že v začetku letošnje pomladi. Teoretični in praktični del seminarja je vodila

naša visokokvalificirana trgovinska delavka, **Slavka Damjanovič**. Trajal je 34 ur, po dve uri na teden.

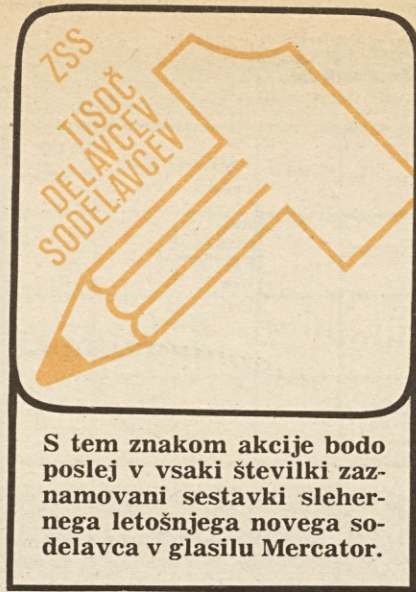

Izpit. Foto Jože Renar

Program je obsegal predavanja o: organizaciji tozdov, delovnih organizacij in sozda Mercator; samoupravljanju ter funkcijah in delovanju organov delavskega in družbenega samoupravljanja; blagovnanstvu s področja živil in gospodinjskih potrebščin (maščobe, mesni, mleviski in mlečni izdelki, sajde in zelenjava, kava in kavni izdelki, konzerve, vina, kruh in pecivo, začimbe, pralni praški, papir, mila itd.); rokih trajanja posameznih vrst živil; tehtanju, pakiranju ter merilih in kontroli meril; ravnanju z blagom; zlaganju in prevzemu blaga; kalkulaciji cen v prodajalnah; liku prodajalca; medsebojnih odnosih, solidarnosti in tovarštvu; ravnanju s hladilnimi napravami; odpiranju in zapiranju prodajaln; rednih, izrednih, mesečnih, tromesečnih, polletnih in letnih inventurah; postopku za najdene predmete itd.

Seminaristi so torej poslušali predavanja iz snovi, s katero se srečujejo pri vsakodnevnem delu in jo morajo nujno obvladati.

Tudi za ta seminar je veljal stari pregovor »Brez muje se še čevljev ne obuje!« Bilo je precej težav: odvijal se je izven delovnega časa,

večina je bila žensk, ki so jih doma čakali otroci, mnoge se vozijo od daleč in podobno. Seveda pa so

bili po opravljenih izpitih vsi zadovoljni, tako tisti, ki so izpite uspešno opravili, kakor tudi izpitna komisija, ki so jo sestavljali trije naši visokokvalificirani trgovinski delavci: Slavka Damjanovič, Anica Ovca in Jože Ličen.

Opisani seminar je bil prvi takšne vrste – podobne smo imeli prva leta po vojni, le da so bili na znatno nižji ravni. Prepričan sem, da ne bo ostal edini, saj bomo za velike in sodobne samopostrežne prodajalne, ki jih že in jih še bomo gradili, potrebovali veliko število polkvalificiranih priučenih trgovinskih delavcev. Prav bi bilo, da bi se strokovne usposobitve lotili vsi, ki imamo podobne težave.

Ob koncu je prav, da čestitamo vsem trgovinskim delavcem Mercatorja, ki so v letošnjem letu uspešno opravili izpite na trgovskih šolah, pri tozdi ali kje drugje, z željo, da bi pridobljeno znanje koristno in smoterno uporabljali v dobro kupcev, sebe, tozda, delovne organizacije, sozda in družbe kot celote. Ob tej priliki sse se posebej zahvaljujemo Slavki Damjanovič, ki se je z dušo in telesom zavzela za uspešno izvedbo seminarja.

Odnosi s potrošniki

Odgovor direktorja tozda

Trudimo se

V primerih pomanjkanja blaga in slabe oskrbe je razumljivo, da javno mnenje ni naklonjeno trgovini, ker potrošnik ve samo tisto, kar neposredno opazi – da blaga ni v trgovini. Pri tem pa opazi še marsikatero pomanjkljivost, kakor so vrste, način postrežbe, delovni čas trgovin. Tudi krajevna skupnost Bratov Babnik v Draveljski gmajni je naslovila na lani odprto samopostrežnico pritožbo, na katero v imenu tozda Grmada odgovarja direktor Jože Renar.

Pomanjkanje blaga

Dejstvo je, da v zadnjem obdobju na splošno primanjkuje nekaj vrst blaga, kakor kave, pralnih praškov, olja, pomaranč, občasno pa tudi sladkorja, banan, limon in drugega južnega sadja. Zaradi velikih padavin je slaba letina tudi za zgodnje sadje in zelenjavo. Trgovina se tako srečuje s težavami, ker tega blaga ni na tržišču.

Vrste in postrežba

Vrste in pomanjkljiva postrežba v delikatesi in mesnici v Draveljski gmajni so, žal, resničnost. Problem pomanjkanja kadra v trgovini z živili na področju mesta Ljubljane je kljub delnemu izboljšanju še vedno pereč. Našemu tozdu kljub številnim razpisom za trgovske delavce še do danes ni uspelo dobiti dovolj usposobljenega kadra. V zadnjih letih nam je odšlo zaradi slabih pogojev dela dosti kvalificiranih delavcev. Letos smo v

Vse omenjene težave se v času dopustov še povečajo. Stanje po novem letu se sičar izboljšuje, kar se bo nadaljevalo po dopustih.

Ureditev okolja trgovine

Trgovina na ulici Bratov Babnik je bila odprta v drugi polovici lanskega leta. Tudi prostor okoli nje smo uredili in opremili po načrtu. Komaj je bil objekt zgrajen, je soseska SS-10, oziroma gradbeni izvajalec v neposredni bližini trgovine navozil ogromne količine zemlje – cele hribe. Mnogim potrošnikom je s tem otežkočil dostop do prodajalne. Številni, predvsem gradbeni delavci, prihajajo v trgovino čez odlagališča zemlje – blata ali prahu – in to nanašajo v trgovino in okolico. Naši trgovski delavci se pritožujejo, da morajo iz trgovine blato dobesedno voziti. Naše pritožbe na več strani so dobile odgovor, da se soseska

Samopostrežna trgovina na ulici Bratov Babnik je obdana z žerjavi in hribi gradbenega materiala.

časopisih večkrat razpisali potrebe za 50 učencev, še posebej smo obvestili 70 šol in do danes prejeli le 12 ponudb. Oba podatka kažeta, s kakšnimi težavami se spoprijemamo.

pač gradi in da se bo stanje izboljšalo po izgradnji. Želimo, da bi nas potrošniki razumeli, mi pa se bomo kolikor mogoče potrudili, da jih bomo kar najbolje postregli.

Počitniški dom v Dajli – predvsem red

Suzana Modrijan – M-Velepiskrba, TOZD Grosist

Suhi se zredijo, žejni pa trpijo

Vsi dobor veste, kje je tisti naš košček zahodnoistrske obale. Dajla. Naš počitniški dom. Mnogo je bilo nekoč treba truda, dobre volje in denarja za to, kar danes je. In mnogim je danes prijetno počitniško bivališče, zares pravi dom oddiha. Tudi meni, kajti letos sem tam že petič preživela nekaj kratkih (lahko bi rekla prekratkih) dopustniških dni. Zdi se mi prav, da strnem nekaj vtisov.

Naš dom je odprt že šesto leto in je še vedno kot nov, kot iz škatlice. Že ob prvih korakih, posebej še, če se malo razgledaš po okolišu, dobiš vtis, da boš prijetno preživel dopustnikovanje. Negovano okolje, čudovit vrt, rože vseh vrst... samo zaokrožajo podobno. Verjetno se ne motim veliko, če zatrdim, da gre zasluga za to upravniku Božu Skrlju, ki ravna z našim do-

mom in skrbi zanj, kot bi bil njegov.

V desetih dneh, kolikor sem jih preživela v Dajli, sem se kar precej zredila (saj je bilo že potrebno). Za to gre zasluga kuharici Malki Kranjc in njenim pomočnicam, ki so nas postregle z raznovrstno, okusno in domačo hrano. Česa vse ni bilo na počitniški mizi v Dajli, kakšne vse sladice so znale pripra-

viti! Vseh gostov so bila polna usta hvale, nihče, niti najbolj ješč, niso mogli reči, da so ostali lačni. Večkrat pa smo bili žejni. Žal v našem domu bife, v najhujši peki, po 14. uri ni odprt. Do šestih zvečer je treba čakati na osvežilno kapljico. Podobno je tudi dopoldne; od 9.30 do 12.00 ostaja v našem domu dopustnik ježen.

In morda še nekaj. Mnogim ljudem dopust ni zgolj postelja in praznjenje na soncu. Potrebujemo še kaj več, aktivnejši, bolj pisan odmor. Zato pa je v našem domu v Dajli, v negovanem okolju, bolj slabo poskrbljeno. Storit pa bi bilo treba bore malo, da bi bil dopust v našem domu (posebej kadar je slabo vreme) še prijetnejši, da bi bilo več počitniških aktivnosti, da bi bilo več razvedrila...

Mercatorjev mozaik ● Mercatorjev mozaik

● Ribničanom bo prvi avgust prinesel tisto, kar so že dolga leta težko pričakovali. Nova blagovnica bo na enem mestu ponudila vse, od prehrabmenih proizvodov in galanterije, do pohištva, bele tehnike, akustike in tekstila. V naši hiši bo tudi bife. Za TOZD Jelka iz Ribnice je to nedvomno velik delovni uspeh.

● Na otvoritev prenovljene samopostrežbe in bifeja čakajo tudi Grosupeljčani. Zastarela samopostrežba bo poslej večja, lepša in ponudila bo še večjo izbiro živil. Za krajane in delavce tozda Dolomiti bo to velika pridobitev.

● Smo na višku turistične sezone. Gostinci imajo še posebno veliko dela, kaže pa, da pravilen odnos do gosta vsem ni kaj dosti mar. V gostišču Obala v Piranu (M-Nanos, TOZD Preskrba Portorož) se očitno ne zavedajo, da so tam zaradi gosta. Slaba postrežba neprijaznih deklet prej odvrača, kot privablja. Škoda!

● Tudi v Pomurju ne stojijo križem rok, saj M-Sloga iz Gornje Radgone prav tako v kratkem pripravljata otvoritev nove samopostrežbe (živila, galanterija, bela tehnika itd.) z bifejem v Negovi. Staro trgovino, ki svojemu namenu ni več ustrezala, bodo zaprli.

● Iz tozda Dolomiti so mi sporočili tole: za vse delavke v svojih bifejih so pripravili lične delovne obleke. Tako bodo dekleta, ki strežijo za točilnim pultom povsod enotno oblečena, napisne ploščice pa bodo označevale naziv organizacije. Lepo in posnemanja vredno!

● Sploh kaže, da naši gostinci za svojo ponudbo skrbijo malce bolje. Lani sem v naši posebni akciji pri Keršiču v Ljubljani dobil slab vtis. Pred dnevi so to gostišče ponovno odprli, saj je bilo zaradi adaptacije zaprto. Kako je tam zdaj, boste izvedeli prihodnjič.

Zbral: Mile Bitenc